

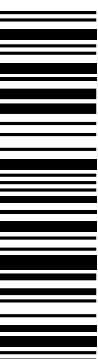

TRIMITAS

VALDONĖS ISTORIJA:

nuo „ginklo namuose
nebus“ iki šaulių
vadės pareigų

9771392475004

1,99 €

Gegužės 8–10 d.

Alytuje vyko pirmosios Jungtinės geriausio skyriaus varžybos, kuriose jėgas suvienijo Lietuvos šaulių sąjunga ir Krašto apsaugos savanorių pajėgos!

Dėl geriausiųjų titulo varžėsi 22 komandos – šauliai, kariai ir svečiai. Iššūkis galingas: 3 paros – 22 skirtingos užduotys.

Tai iššūkis, kuriame tenka peržengti ne tik fizinių, bet ir psichologinių galimybių ribas. Čia supranti, kad svarbiausia – komanda. Tik surėmus pečius gimsta jėga, kuri leidžia atsitiesti, kai sunkiausia, ir žengti pirmyn. O kai finišo linija pasiekama, – užplūsta tas tikrasis džiaugsmas, įrodantis, jog ribos egzistuoja tik tam, kad jas įveiktume.

REZULTATAI:

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS DIVIZIONAS:

I vieta – Lietuvos šaulių sąjungos Alfonso Smetonos šaulių 5-oji rinktinė

II vieta – Lietuvos šaulių sąjungos Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-oji rinktinė

III vieta – Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo šaulių 10-oji rinktinė

KRAŠTO APSAUGOS SAVANORIŲ PAJĖGŲ DIVIZIONAS:

I vieta – Krašto apsaugos savanorių pajėgų Priskėlimo apygardos 6-oji rinktinė

II vieta – Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dainavos apygardos 1-oji rinktinė

III vieta – Krašto apsaugos savanorių pajėgų Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė

SVEČIŲ DIVIZIONAS:

I vieta – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija

II vieta – *Latvian National Guard*

III vieta – *Polish Territorial Defence Forces Brigade*

Absoliučia Jungtinių geriausio skyriaus varžybų nugalėtoja tapo Krašto apsaugos savanorių pajėgų Priskėlimo apygardos 6-oji rinktinė!

Nuotr. aut. Vidmantas Činauskas

2026 M. NR.5 (1409)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

©„TRIMITAS“. 2026
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

- 2** AŠ ESU ŠAULĖ / ŽIVILĖ STADALYTĖ
Nuo pirmųjų žingsnių iki tvirto veikimo: pokalbis su Valdone Ovadneviene apie mokomosios kuopos vaidmenį augančioje Šaulių sąjungoje
- 6** ŠAULIAI 360° / VALDAS KILPYS
Ukrainiečių karys „Štilis“: artimiausiais metais nematau jokių teigiamų scenarijų, arba ar įmanomas idealus, kritiškai mąstantis valstybės gynėjas?
- 10** VEIKLOS PULSAS / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ
Lankantis pas brolius ir seses šaulius už Atlanto
- 14** ŠAULIAI STUDENTAI | SAJA / ANETA STANKEVIČIENĖ
Kaip prasidėjo mano kelias Šaulių sąjungoje ir „Sajoje“
- 16** PSICHOLOGINIS ATSPARUMAS / DR. MYKOLAS SIMAS POŠKUS
Motyvacija ir jos išlaikymas
- 18** ATSPARUMAS DEZINFORMACIJAI / LUKAS ANDRIUKAITIS
Trys Lietuvos atsparumo sluoksniai, ir kur atsparumas trūkinėja
- 20** KIBERNETINIS SAUGUMAS
Ekspertas papasakojo, kas nutinka išsaugojus kortelės duomenis internete: ne viskas taip saugu
- 22** KARYBA / ERVINAS SPŪDYS
„Commando school“: devyni savaitgaliai rengiant šaulius veikti pagal JAV kariuomenės standartus
- 24** KULTŪRA / IEVA KRIVICKAITĖ
Utenos Kamerinio teatro režisierius Šarūnas Kunickas: „Kiekvienas spektaklis yra apie gyvenimą“
- 26** IŠMOKTOS PAMOKOS / GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
Kaip išgyventi aviakatastrofą. I dalis
- 28** VALIA PRIEŠINTIS / DR. AISTĖ PETRAUSKIENĖ
„Geras kaimas“ miške: partizanų stovyklų tikrovė
- 32** VIENA ISTORIJA / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ
Stop gaisrams: Šauliai tarpukario Lietuvos ugniagesyboje
- 34** ARSENALAS / VALDAS KILPYS
Pistoletas „FB Browning 1906“: dailus, mažas, bet nepatogus
- 36** LINKSMAI / JURGIS JONAITIS, ASTA JOLANTA MIŠKINYTĖ
„Justinas ateity“

Išleidžiamas paskutinę kiekvieno mėnesio savaitę.

Kasdienes naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

f Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORĖ dr. Lina Kasparaitė-Balaišė
KALBOS REDAKTORĖ dr. Ernesta Pauwels
KORESPONDENTAS dr. Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: Valdonė Ovadneviene

NUOTR. AUT. Vigantas Ovadnevas

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Tomas Lekavičius / CV narys
Vaida Peleckienė / CV narė
Arūnas Degutis / CV narys
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS komunikacijos skyriaus vedėja
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Gintautas Vasilevskis / išėivijos šaulys

Autorių dėmesiu – norinčius publikuoti savo parengtus straipsnius žurnale prašome su redakcija suderinti temą iš anksto, o medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO LIETUVOS KARIUOMENĖS KARO KARTOGRAFIJOS CENTRAS
Muitinės g. 4, Domeikava, Kauno r., LT-54359

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.

NUO PIRMŪJŲ ŽINGSNIŲ IKI TVIRTO VEIKIMO:

1

POKALBIS SU VALDONE OVADNEVIENE APIE MOKOMOSIOS KUOPOS VAIDMENĮ AUGANČIOJE ŠAULIŲ SAJUNGOJE

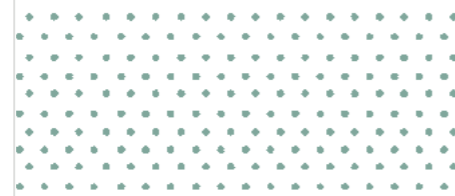
Tekstas: ŽIVILĖ STADALYTĖ
Nuotraukos: VIGANTAS OVADNEVAS

Lietuvos šaulių sąjunga plečiasi sparčiau nei bet kada – per ketverius metus narių skaičius gerokai išaugo. Ryškiausiai šis augimas matomas Karaliaus Mindaugo šaulių 10-ojoje rinktinėje, kur stojančiųjų srautai gerokai didesni nei kitose rinktinėse.

1

Kovo pradžioje vykusią rinktinės „Alertex“ pratybų metu tai tapo ypač matoma: Mato Šalčiaus 1015-osios šaulių mokomosios kuopos šauliai sudarė beveik penktadalį visos rikiuotės. Tuomet, pristatydama kuopą Sąjungos vadui plk. Linui Idzeliui, kuopos vadė Valdonė Ovadnevienė pasakė: „Čia gimsta šauliai“ – ir tai nėra tik graži frazė. Čia iš tiesų prasideda kiekvieno naujo šaulio kelias: per kelis mėnesius, o kartais ir per pusmetį, jis ne tik įgyja bazinius įgūdžius, bet ir žengia pirmuosius žingsnius organizacijoje.

Su vade kalbamės apie sudėtingus vadybinius procesus ir nuolatinį darbą su naujais šauliais, taip pat ir apie jos pačios kelią Sąjungoje.

Mokomosios kuopos misija – parengti naujai prisiekusius šaulius, kad, baigę bazinį šaulio įgūdžių kursą, jie galėtų integruotis į darbinius padalinius.

1. V. Ovadnevienė – Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Mato Šalčiaus 1015-osios šaulių mokomosios kuopos vadė.
2. Valdonė į Šaulių sąjungą įstojo 2022 metais, per trumpą laiką tapo būrio, vėliau – kuopos vado pavaduotoja ir vade.
3. Valdonė vadovauja mokomosios kuopos veiklai, koordinuoja šaulių rengimo procesus ir vadų komandą – dalykus, kur svarbus ne tik mokymas, bet ir žmogus.

Kada prasidėjo Jūsų kelias Lietuvos šaulių sąjungoje ir kaip atsidūrėte mokomojoje kuopoje?

Prisiekiau 2022 metų kovą ir vos pradėjusi BŠJK supratau, kad matau save mokomojoje kuopoje. Viskas nutiko labai greitai. 2022 metais prisiekiančiųjų skaičiai šoktelėjo – per pusmetį prisiekė apie 600 šaulių, kurių kuopa nebepajėgė sutalpinti. Buvo įsteigti dar 6 būriai, ir man, pačiai dar nebaigusiai bazinio kurso, pasiūlė tapti vieno iš jų vade. Gavau šimtą šaulių ir neturėjau nė vieno vado. Aišku, padėjo senbuviai būriai, ypač antro būrio vadas Mindaugas Kulbokas, – jis paaiškino, kaip viskas vyksta ir kokius šaulius reikės parengti. Po truputį susiformavau komandą ir kažkaip tą valtį iširklavome. Tokių būrių buvo ne vienas – su panašia situacija susidūrė ir kiti.

2

3

Ar toks staigus išitraukimas neišgąsdino? O gal turėjote panašios patirties anksčiau?

Tai pareikalavo labai daug asmeninio laiko, o ir su šaulyste iki tol neturėjau nieko bendro. Kai vyras davė priesaiką ir pradėjo tempti į namus ekipuotę, buvau pasipiktinusi – ji užėmė pusę drabužinės, o ginklo mūsų namuose, sakiau, tikrai niekada nebus.

Tai kaip čia nutiko – nuo „ginklo namuose nebus“ iki būrio vadės?

Tada atsitiko gyvenimas. Vigantas, tos pačios kuopos būrio vadas, prisiekė dar 2018 metais ir labai įsitraukė į LŠS veiklą. Ilgainiui pamačiau, kad tai ne „karą pažaisti“, o prasminga veikla, reali pagalba visuomenei.

Tai ypač atsiskleidė per pandemiją. Vieną Kūčių vakarą, kai dėl ribojimų negalėjome niekur išvykti, buvau pagaminusi 12 patiekalų vakarienei – pati, nors dažniausiai važiuojame pas mamą. Paruošiau stalą, o tada Vigantas užsivilkė uniformą ir išvažiavo į blokpostą nė nepradėjęs vakarienės. Žinojau, kad taip bus, bet stalą vis tiek paruošiau. Filmauau jį įsėinantį, jis mojavė ir sakė: „Likit visi namie, aš patikrinsiu.“ Susigraudinau. Ne todėl, kad liksiu viena su dukra per Kūčias, o dėl to, kad čia yra tikra. Tą vakarą, matyt, pirmą kartą pagalvoju, kad ir aš norėčiau didžiuotis savimi taip, kaip dabar didžiuojusi juo. Vėliau daug apie tai galvojau, o Ukrainos įvykiai padėjo paskutinį tašką. Supratau, kad nebeturiu teisės delsti, – noriu žinoti, ką reikės daryti, būti pasiruošusi ir prisidėti, kiek tik galėsiu. »

Nauji šauliai ateina su skirtingais lūkesčiais ir pasirengimu. Vieni turi supratimą apie sukarintą organizaciją, yra buvę pareigūnai, kiti – visiškai „balti lapai“.

4

Ukrainos įvykiai daugelį žmonių paskatino ne tik galvoti, bet ir imtis veiksmų.

Pirma priešaika prasidėjus plataus masto invazijai į Ukrainą iš tikrųjų buvo labai didelė. Bet ir atkritimas buvo didelis – buvo tokių, kurie iškart po priesaikos nekėlė ragelio, neatrašė į laiškus ir dingo. Kai kurie pradėjo, bet pusiaukelėje metė. Natūralu, kad tada buvo daug emocinių sprendimų. Visi prisimename 2022 metų vasario 24-osios rytą – šoką ir nežinią, ką daryti. Kai kam atrodė, kad vienintelis dalykas, – duoti priesaiką šauliams. Vis dėlto tai sprendimas, kurį reikia apgalvoti, nes priesaikos neatšauksi. Todėl džiugu, kad šiandien prisiekiančių ir nebetęsiančių šaulystės yra labai nedaug. Per ketverius metus žmonės subrandino sprendimą – ir tai džiugina.

Bet vien geopolitinė situacija nepaaiškina tokio prisiekiančiųjų skaičiaus augimo – turėjo įvykti ir mąstymo pokytis?

Aišku, geopolitinė situacija išlieka svarbi, bet čia kaip sniego kamuolys – kuo mūsų daugiau, tuo daugiau žmonių sužino, kas yra šauliai. Esame matomi, pasakojame apie savo veiklą, jos prasmę, todėl klausimų „Kam tau to reikia?“ pasitaiko vis rečiau. Dabar jau retai sutiksi žmogų, kuris nežinotų apie šaulius ar neturėtų pažįtamų šaulių. Kur beapsisuksi – ten šaulys: įmonėse, organizacijose, mokyklose.

Kada tas augimas tapo nebe šoku, o norma?

Pradžioje, žinoma, buvo šokas – vadai, kurie anksčiau gaudavo po 30 šaulių, staiga gavo po 100. Bet jeigu žmonės nori ir plūsta į organizaciją, negali jiems sakyti „Palaukit, kol susitvarkysim procesus“, nes jie gali nebegrįžti. Man pačiai tas momentas sutapo su įsijungimu į kuopos veiklą, todėl viskas labai greitai tapo kasdienybe. Dabar turime 10 aktyvių būrių, ciklas nenutrūksta. Pripratome prie tų skaičių ir jais džiaugiamės.

Kaip apibrėžtumėte mokomosios kuopos misiją?

Mokomosios kuopos misija – parengti naujai prisiekusius šaulius, kad, baigę bazinį šaulio įgūdžių kursą, jie galėtų integruotis į darbinus padalinius. Karo atveju mūsų misija būtų panaši – per trumpą laiką, per kelias dienas, suteikti civiliams svarbiausius įgūdžius, kurių gali prireikti.

Kas pasikeitė jums pačiai tapus kuopos vade? Kas džiugina labiausiai?

Kuopoje esu jau ilgą laiką – buvau kuopos vado pavaduotoja. Anksčiau daugiau koordinavome procesus, dabar sprendimus reikia priimti pačiai. Daug išmokau iš buvusio kuopos vado Gabriėliaus Klimenkos. Taip pat labai džiaugiusi Ernesta Jankauskaite – beveik tuo pačiu metu tapome kuopos vado pavaduotojomis ir iki šiol turime

labai gerą tarpusavio sinergiją. Daug tariamės, bendraujame, sprendimus dažniausiai priimame kartu ir tai labai padeda valdyti kuopą. Su būrių vadais taip pat palaikome gerą ryšį: reguliariai susitinkame su jais – anksčiau to nebuvo. Net jei nėra daug klausimų, svarbu susitikti gyvai, pasikalbėti, suprasti, kaip jie gyvena ir jaučiasi.

Kur matote pagrindines galimybes tobulinti kuopos veiklą?

Vienas pagrindinių tikslų, – kad kuopa veiktų kaip laikrodis. Procesus atidurbome, būriai dirba savarankiškai, bet ilgą laiką veikė gana atskirai, todėl norisi kuo labiau suvienodinti programos įgyvendinimą. Nors negalime prognozuoti prisiekiančiųjų skaičiaus, galime geriau planuoti savo žmonių laiką. Reikia, kad vadai ir instruktoriai turėtų pertraukas tarp kursų: aiškius ciklus – kursas, tada laikas tobulėjimui, mokymuisi, poilsiui. Toks pagrindinis tikslas artimiausioje perspektyvoje, o ateičiai turiu daugiau tikslų, bet jiems irgi ateis laikas.

Ar mokomoji kuopa yra įprastas modelis visoje Sąjungoje ir ar dalijatės gerąja patirtimi tarpusavyje?

Mokomoji kuopa ilgą laiką veikė tik Vilniuje, neseniai atsirado ir Klaipėdoje. Kitoms rinktinėms gali atrodyti keista, kodėl mes taip ilgai laikome šaulius mokomojoje kuopoje, nes yra pavyzdžių, kai bazinis kursas vyksta per savaitę ar kelis savaitgalius.

Kodėl baziniam šaulio įgūdžių kursui reikia skirti daugiau laiko?

Labai gerai žinau programą, todėl sunkiai įsivaizduoju, kaip galima viską praveisti greitai. Pati vedu rikiuotės užsiėmimus, kuriems skiriame beveik 10 valandų, ir man tai vis tiek atrodo per mažai. Kita vertus, mokymasis nesibaigia mokomojoje kuopoje – tiesiog nuo mūsų jis prasideda. Susipažinę su pagrindais šauliai nueina į darbinus padalinius ir ten žinias gludina pagal savo kryptį. Bet man patinka, kad turime galimybę pažinti šaulius, o per ilgesnį laiką jie ir patys gali suprasti save kaip šaulius. Trumpas ir intensyvus kursas jau savaime yra iššūkis, o kur dar papildomos mintys apie ateitį. Todėl sakyčiau, kad kursas nėra dirbtinai iššūkis – jis tiesiog pritaikytas prie didelio žmonių kiekio ir žmonių gyvenimo ritmo.

Kaip atrodo darbas su naujais šauliais, kurie ateina, atsinešdami labai skirtingas patirtis?

Nauji šauliai ateina su skirtingais lūkesčiais ir pasirengimu. Vieni turi supratimą apie sukarintą organizaciją, yra buvę pareigūnai, kiti – visiškai „balti lapai“. Todėl pradžioje reikia labai daug kantrybės, kad galėtum padėti susigaudyti net ir labai paprastuose dalykuose. Vėliau, jau pažinę žmogų, vadai bando jį nukreipti viena ar kita kryptimi, jei mato potencialą.

Kiek šiame procese yra ne tik mokymo, bet ir žmogiško palaikymo?

Iš tikrųjų, dirbant su naujais šauliais reikia daug empatijos. Kartais tie klausimai net nėra klausimai – žmonės atsakymus jau žino, bet ieško palaikymo. Turi atpažinti, ką reikia išklausti, o kas iškart pasitiki savimi. Nesakau, kad į šaulių sąjungą ateiname komforto ieškoti, bet daugeliui tie pirmi žingsniai yra baisūs. Jie supranta organizaciją, jos tikslą, bet nežino, ką tai reikš jiems asmeniškai, – ką reikės daryti, ko mokytis.

Ar tas pasikartojantis ciklas ilgainiui tampa didžiausiu iššūkiu?

Tai yra nemenkas iššūkis, ypač mokomosios kuopos skyrių vadams ir jų pavaduotojams. Yra šaulių, kurie kuopoje yra beveik nuo jos įkūrimo 2017 metais ir jau kone dešimt metų atsakinėja į tuos pačius klausimus, – žmonės keičiasi, bet klausimai tie patys. Panašu, kad jie mato prasmę tai darydami, o naujos pažintys ir bendravimas džiugina. Bet pasitaiko, kad vadai ilgainiui pavargsta. Matyt, ateina momentas, kai jauti, kad nebegali būti toks kokybiškas, tiesiog išsenka resursas.

5

Ar vadų komanda labiau nusistovi, ar keičiasi?

Kaita yra, bet natūrali – šauliai „išauga“ šį vaidmenį, nori platesnės veiklos ar gilintis konkrečioje srityje. Ir tai yra gerai. Vadinasi, mokomoji kuopa yra vieta, kur gimsta ne tik šauliai, bet ir vadai. Išėję jie perduoda ir pritaiko žinias kitur, todėl tuo galime didžiuotis.

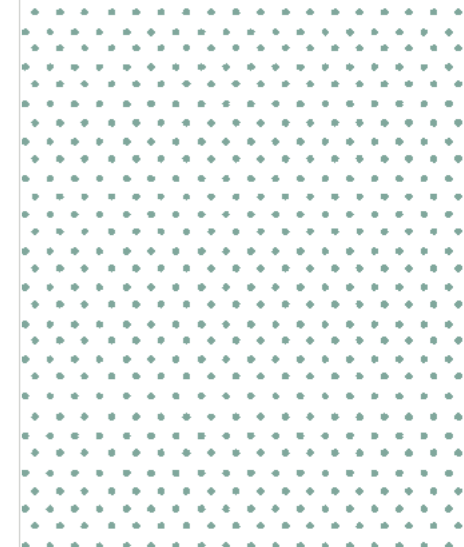
Kaip jautėtės per „Alertex“ pratybas, kai teko pristatyti kuopą, už nugaros turint šimtus savo šaulių?

Buvo įspūdinga. Ašaros nenubraukiau, bet gumulas gerklėje buvo. Mūsų mokomosios kuopos komanda yra labai stipri ir daug kas vyksta būtent dėl jos. Būrių ir skyrių vadai bei jų pavaduotojai yra pirminis ir, turbūt, svarbiausias elementas – nuo jų priklauso, kaip šauliai jaučiasi, kiek išmoksta, kaip pasirengia. Todėl man net nesinori sakyti, kad jie stovėjo už manęs – jie stovėjo kartu su manimi. Visi tie šimtai šaulių stovėjo kartu.

Ką jums pačiai reiškia būti mokomosios kuopos vade – ypač turint omenyje, kiek daug laiko tai reikalauja?

Jaučiuosi labai gerai. Artimieji kartais klausia, ar nepervargstu – darbas, tada stengiuosi skirti laiko šeimai, o dabar jo daug atitenka ir šaulystei, kuri tapo tarsi dar viena šeima. Bet kažkuriuo momentu supratau, kad būdama čia aš pailsiu nuo darbo. Mano darbe nemažai streso, o po pratybų ar mokymų išeinu ir galvoju:

„Visą savaitgalį buvau miške ir nė karto nepagalvojau apie darbą.“ Esu susidūrusi su savanoryste, todėl žinau, kad ji iš esmės yra savanaudiška – žmogus labai daug gauna pats. Čia yra lygiai tas pats. Šaulystė tapo didele mano dalimi – ji duoda man ir leidžia duoti kitiems. Todėl vis dar matau didelę prasmę būti Sąjungoje ir ypač – mokomojoje kuopoje. ×

5-6. Pratybose Valdonė būna kartu su savo šauliais – mato jų augimą iš arti, pati veda užsiėmimus ir padeda įveikti pirmuosius iššūkius.

UKRAINIEČIŲ KARYS „ŠTILIS“:

ARTIMIAUSIAIS
METAIS NEMATAU
JOKIŲ TEIGIAMŲ
SCENARIJŲ,

ARBA AR
ĮMANOMAS
IDEALUS,
KRITIŠKAI
MĄSTANTIS
VALSTYBĖS
GYNĖJAS?

2

Bendravo: VALDAS KILPYS
Nuotraukos: ASMENINIS „ŠTILIO“ ALBUMAS

Karo Ukrainoje patirtis geriausiai įsisąmoninama bendraujant su žmonėmis, kurie savo kailiu patyrė (ir patiria) jo sunkumus ir iššūkius. Psichologinis atsparumas, gyvenimiškos patirties ir sveiko mąstymo svarba neabejotinai reikalingi galvojant apie šaulių ir visų piliečių pasirengimą ginti šalį. Šį kartą kalbiname panašios patriotinės organizacijos Ukrainoje – kazokų draugijos „Spas“ – narį, karį, tėvą ir tiesiog aktyvų pilietį, pasivadinusį slapyvardžiu „Štilis“.

1. Dronai tapo karo Ukrainoje kasdienybe.

Deja, jokie žodžiai neperteiks tikrosios karo veiksmų realybės.

1

KARIO PATARIMAI:

Pradėčiau nuo to, kad su gerais draugais išvyktume išgerti alaus. Tada nuspręščiau, kas ir kam tinka: kam tik alus, o su kuo galima eiti į kalnus. Aplink reikia patikimų žmonių.

1. Atsisiųščiau reikiamų programų, eičiau į kursus ir išmokčiau valdyti FPV dronus. Paskui susiorganizuočiau „ekskursiją“ į Ukrainą ir išmokčiau skraidyti bei dirbti su dronais realybėje.

2. Būtina ruoštis fiziškai, šiek tiek treniruotis, periodiškai nuvykti į šaudyklą.

3. Ateinantį savaitgalį stovyklaučiau. Išbandyčiau miegmaišį ir kitą įrangą. Kliaučiausi profesionalų patarimais.

4. Taupyčiau maisto ir kuro atsargas. Nupirkčiau EcoFlow, nuosavą droną, galbūt automobilį, kurio negaila.

5. Raginčiau savo šalių vyriausybes viešai prašyti Ukrainos vyriausybės, Ukrainos nevyriausybinių organizacijų ir savanorių organizacijų pagalbos smogiamųjų dronų ir jų perėmėjų valdymo mokymams.

6. Taktinės medicinos kursai būtini. Namuose turėčiau du pirmosios pagalbos rinkinius. Vienas TCCC, kitas su įprastais vaistais ir kitais reikalingais dalykais. »

Psichologinis atsparumas, gyvenimiškos patirties ir sveiko mąstymo svarba neabejotinai reikalingi galvojant apie šaulių ir visų piliečių pasirengimą ginti šalį.

Pirmą kartą susitikome gana neramiomis aplinkybėmis prie Pokrovsko. Neturėjome laiko pasikalbėti išsamiau, tad padarykime tai šaulių žurnalo puslapiuose. Kiek galite, papasakokite apie save: kur mokėtės, kaip tapote kariu?

Turiu civilinį išsilavinimą. Esu istorijos bakalauras ir viešųjų ryšių vadybos magistras. 2014 m. savanoriškai įstojau į Ukrainos nacionalinę gvardiją ir kovojau kaip žvalgas. Vėliau įgijau karinį išsilavinimą ir gavau karininko laipsnį Ukrainos nacionaliniame gynybos universitete. Studijų metais užsiiminėjau kovos menais, „airsofto“ žaidimais, profesionaliu turizmu. Treniravau vaikus. Nuo 2016 iki 2022 m. užsiiminėjau verslu ir buvau visiškai civilis žmogus. Tačiau, nujausdamas grėsmę, 2021 m. pasirašiau rezervisto sutartį.

Kas pakito nuo to meto? Kiek žinau, daugelis padėjo galvas, o toje vietoje dabar okupantai? Kaip bendrai vertinate situaciją?

Per mūsų paskutinį susitikimą jūs atvežėte savanorišką pagalbą – automobilius bei įrangą – ir susitikome Memriko kaime. Susidūrimo linija ėjo palei Netailovo ir Karlivkos ribą. Memrikas buvo gana atokus kaimas, vaikai atvykdavo pas močiutes padėti tvarkyti ūkį. Jei kalbėtume teritorijos požiūriu, dabar šis kaimas yra okupuotas. Jei turėtume galvoje technologijų pokyčius, jie yra radikalūs, nes dar prieš dvejus metus dronų grėsmė buvo pakankamai juntama, bet su jais buvo galima kovoti. Pavyzdžiui, aš galėjau atlikti personalo rotaciją gynybinėse pozicijose.

Technika galėjo privažiuoti 3–5 kilometrus iki kovos linijos. Dabar „kill zone“ (liet. mirties zona) siekia iki 10 kilometrų. Ir viskas, ką dronai aptinka šioje zonoje, garantuotai yra sunaikinama. Logistika pagrindiniais judėjimo keliais naikinama iki 20 kilometrų atstumu. 30 kilometrų nuo susidūrimo linijos judėjimas turi būti greitas ir be sustojimų. Ešeloniškai apskritai naikinami 100–200 kilometrų gilumoje. Jau įprasta tapo atremti 500–600 savivudžių išpuolių per dieną giliai į Ukrainos teritoriją, 500 kilometrų nuo sienos. Žodžiu, pavojingi atstumai tik didėja.

Savo socialinio tinklo paskyroje paskelbėte patarimus lietuviams ir estams, ką reikėtų daryti ruošiantis dienai X. Jums leidus, norėčiau juos publikuoti, tačiau noriu paprašyti jūsų tai pakomentuoti. Kokie pagrindiniai akcentai?

Lietuva, Estija, Latvija – nedidelės šalys. Jums grėsmė, susijusi su dronų smūgiais, turės kur kas didesnį poveikį. Be to, kad ir kaip keistai skambėtų, Ukraina į karą įsitraukė „palaipsniui“, nuo 2014 m. Buvo tam tikras skaičius žmonių, turėjusių karo veiksmų patirties. Šalis patyrė pirmuosius nuostolius, todėl, kai 2022 m. prasidėjo plataus masto įsiveržimas, visuomenė sugebėjo išverti didelius nuostolius. Dieve saugok, tačiau jei prasidės karo veiksmai Baltijos šalyse, tokio lygio nuostoliai, kokie buvo Ukrainoje karo pirmosiomis dienomis, bus nepaprastai didelis smūgis. Kai dalyvavau pratybose vienoje iš NATO šalių, pagal standartus mokėme, kad praradus 30 % padalinio personalo, prarandamas kovinis pajėgumas. Praktika parodė, kad turint 30 %

personalo, tai vis dar yra pakankamai komplektuotas padalinys, galintis atremti priešo pranašumą.

Deja, jokie žodžiai neperteiks tikrosios karo veiksmų realybės. Pateiksiu pavyzdį. 2022 m. balandį rengiau ką tik mobilizuotą žvalgų būrį. Tai buvo iškart po kovų netoli Kyjivo. Visame būryje nebuvo nė vieno žmogaus, turinčio kovinės patirties, todėl stengiausi perduoti kuo daugiau žinių, kurias tuo metu žinojau iš praktikos. Maniau, kad klasikinės mokymo ir suderinimo programos neparengs jų realioms pirmųjų kovų sąlygoms. Įjungdavau įvairių rūšių artilerijos apšaudymo garso įrašus, mokiau šaudyti greitai iš artimo atstumo (vietoj klasikinio 100 ir daugiau metrų), naudotis pirmaisiais žvalgybiniais dronais. Tai pasiteisino, nes būtent šie vaikai įrodė savo pranašumą palyginti su kitais bataliono kariais. Vėliau jie pasakojo, kad „nors ir klausėms artilerijos apšaudymų įrašų bei mokėmės juos atskirti, realybėje vis tiek viskas pasirodė kitaip“. Mano patarimai yra pagrindas, jų tikslas – padėti sutrumpinti prisitaikymo prie realybės laiką (nuoširdžiai linkiu, kad to neprireiktų).

Mūsų viešojoje erdvėje nuolat kyla ginčai dėl bepiločių orlaivių. Egzistuoja dvi stovyklos: vieni šventai tiki, kad verta mesti viską ir prisipirkti, gaminti vien dronus. Suprask, Ukrainos pavyzdys tai įrodė. Kiti laikosi nuosaikesnės pozicijos – plėtoti reikia viską (artilėriją, sunkiąją pėstininkų ginkluotę, oro gynybą ir t. t.) Koks jūsų požiūris? Kaip rasti balansą?

Neįsivaizduoju, kaip taiki šalis gali pradėti kurti „geriausią droną“ jo neišbandžiusi mūšio lauke.

2. Pasitikėjimas savimi – viena iš būtinų gero kario savybių.

3. „Štilis“ sako, kad žodžiais sunku perteikti karo realybę, tačiau savitarpio palaikymas labai padeda.

Svarbiausia, ką, mano nuomone, Europa turėtų išmokti iš karo Ukrainoje patirties, yra tai, kad karas yra labai dinamiškas, tapo technologinis, ir jam reikalingi ne brangūs bei itin tikslūs išteklių, o gausūs, tačiau pigūs ir pakankamos kokybės. Būtina gebėti greitai prisitaikyti. Todėl turėti artilerijos ir šaudmenų atsargų yra puiku, priešlektuvinės gynybos priemonės reikalingos, ne kalbu apie sunkiosios pėstininkų ginkluotės kompleksus.

Kitas klausimas dėl šarvuotų priemonių už šimtus tūkstančių dolerių. Regis, tai jau nebeaktualu. Kalbant apie dronus – čia būtina nuolat sekti naujausias tendencijas. Dronai ir technologijos mūšio lauke keičiasi labai greitai. Nėra geriausio ginklo modelio, kurį vertėtų kaupti sandėliuose, nes rytoj bus dar geresnis. Ukrainoje dabar yra šimtai dronų modelių, dešimtys antžeminių robotizuotų kompleksų, apie dešimt rūšių oro gynybos perimamųjų, jūrinių dronų. Ir visos šios dronų rūšys nuolat pritaikomos ir išbandomos kovinėmis sąlygomis. Lieka tik geriausi modeliai. Neįsivaizduoju, kaip taiki šalis gali pradėti kurti „geriausią droną“ jo neišbandžiusi mūšio lauke. Todėl protingas sprendimas – kurti partnerystę su Ukraina gamybos ir mokymo srityse.

Be dronų, labai svarbu turėti gerą mūšio valdymo sistemą, patikimą logistiką, nepamiršti apie elektronines kovos sistemas.

Į politiką labai nelįskime, bet negaliu nepaklausti: iš kur ukrainiečių kariai semiasi stiprybės? Tikėjimas? Auklėjimas? Vadinamasis patriotizmas?

Kalbėsiu atvirai. Masinės patriotiškai nusiteikusių savanorių, pasirengusių eiti į frontą, „bangos“ baigėsi dar 2022–2023 metais. Tačiau žmonės, kuriuos valstybė mobilizavo vėliau, po tinkamo parengimo, kovoja ne ką blogiau. Tiesa, jų motyvacijos lygis visiškai kitoks, jie daugiau atsakomybės priskiria valstybei nei sau, bet kovoja gerai. Jėgų semiasi iš supratimo, kad tai kova dėl išlikimo. Po to, ką matėme Bučeje, Irpinėje, Iziume, Chersone, visi supranta, kad jei pralaimėsime, priešas negailės nei moterų, nei vaikų.

Apibūdinkite gerą karį. Koks jis?

Fiziškai ir morališkai stiprus. Moka prisitaikyti, nori nuolat mokytis. Pasitiki savimi.

Lietuvoje jau per šimtą metų veikia Šaulių sąjunga – stipri sukarinta piliečių organizacija. Kiek patyriau, Ukrainoje gana stiprus savanorių vienijančių organizacijų tinklas. Kiek svarbu nevyriausybinio lygiu palaikyti kovojančią kariuomenę? Gal turite kokių nors iškvėpiančių pavyzdžių?

Aš pats buvau panašios patriotinės organizacijos Ukrainoje – kazokų draugijos „Spas“ – narys. 2014 ir 2022 m. mano broliai buvo vieni iš pirmųjų, kurie stojo ginti šalį.

Prieš tai, 2006–2014 m., mes ruošėmės galimai Rusijos invazijai ir tuomet galvojome apie partizanų būrius, kurie priešinsis okupantui. Dabartinis karas visiškai paneigė tokį požiūrį.

Mano nuomone, būtent tokios organizacijos išlaiko patriotizmo ir pilietinės pareigos pusiausvyrą. Būtent tokios organizacijos, nesuvaržytos biurokratijos ir valstybinių apribojimų, gali greičiau prisitaikyti prie šiuolaikinio karo: būtent tokios organizacijos ar tiesiog pavieniai iniciatyvūs žmonės, nepriklausantys ginkluotųjų pajėgų struktūrai, atnešė į kariuomenę technologijų ir naujų požiūrių. Tai labai vertinga.

Pabandykite nuspėti ateitį. Kaip viskas baigsis arba nesibaigs? Kokius scenarijus išvelgiate?

Prognozės – labai sudėtingas dalykas. Nors nelaikau savęs pesimistu, tačiau artimiausioje ateityje nematau jokių teigiamų scenarijų. Dėl planavimo pasakysiu taip: 2022 m. sausio mėnesį turėjau susikrovęs kuprinę su daiktais, o vasario pradžioje pasirašiau notaro patvirtintą įgaliojimą dėl turto ir verslo perdavimo savo žmonai.

Raginu visus laikyti kuprinę paruoštą. Nes atlaikyti smūgį geriau stovint ant kojų ir pasirengus. ×

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Atsparumo kodas: šauliai 360° ir sąmoningumas informacinių grėsmių akivaizdoje“

PROJEKTĄ IŠ DALIES FINANSUOJA MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

1

LANKANTIS PAS BROLIUS IR SESES ŠAULIUS UŽ ATLANTO

3

Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) delegacija su vadu plk. Linu Idzeliu priešakyje balandžio mėnesį lankėsi pas brolius ir seses šaulius už Atlanto. Per daugiau nei dešimt dienų buvo aplankyti septyni miestai, sutikta kelios dešimtys išėivijos šaulių bei lietuvių, gyvenančių JAV ir Kanadoje.

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Svarbiausias vizito akcentas buvo Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje (LŠSI) suvažiavimas Čikagoje. Jis prasidėjo simboliškai – Mišiomis Jėzuitų koplyčioje ir žuvusiųjų už Lietuvos laisvę pagerbimu.

1. LŠSI A. Ramanausko-Vanago kuopos šauliai džiaugiasi nauja vėliava. Nuotr. aut. Arvydas Raciunas.
2. Tradicija - LŠSI suvažiavimas pradėtas Mišiomis.

VAŠINGTONAS: APIE ATEITIES KRYPTIS IR JAUNIMĄ

Vizitą pradėjome Vašingtone, Lietuvos ambasadoje. Susitikime su ambasadoriumi Gediminu Varvuoliu aptarta ne tik esama Lietuvos saugumo situacija, šaulių veiklos, bet ir tai, kas laukia toliau. LŠS vadas akcentavo, kad šaulių veiklos šiandien apima ne tik patriotinį ugdymą, bet ir labai konkrečias gynybines kompetencijas: nuo informacinės erdvės stiprinimo iki naujų gynybos įgūdžių ugdymo. Pokalbio metu dėmesys skirtas naujų narių pritraukimui, kaip paskatinti juos įsilieti į šaulių gretas. Viena iš ambasadoriaus paminėtų galimų krypčių – sinergijos su kitomis lietuvių organizacijomis stiprinimas. Vašingtone LŠS vadas susitiko ir su JAV veikiančio analitinio centro [angl. *think tank*] „Institute for the Study of War“ atstovais. Centro tyrėjai nagrinėja karo, saugumo ir geopolitikos klausimus, tad juos domino ne tik Šaulių sąjungos veiklos, bet ir plk. L. Idzelio nuomonė apie karo

2

Ukrainoje specifika bei karybos perspektyvas. Šaulių sąjungos veikla buvo pristatyta kaip dalis moderniosios gynybos architektūros, kur svarbų vaidmenį atlieka dronų operatoriai, medikai, kibernetinio saugumo specialistai ir kiti specializuoti šaulių pajėgumai.

Viešėdami Vašingtone turėjome progą nuvykti į Baltimorę ir apsilankyti Baltimorės lietuvių namuose. Juos pristatė tikri vietos bendruomenės entuziastai, JAV lietuviai: muziejaus vadovas Henry Gaidis ir Thomas Sadauskas. Aplankyta vieta – tikras lietuviybės židynis, čia sukurta išskirtinė erdvė, kur jau nuo 1921 m. kruopščiai saugomas lietuviškas paveldas. Vos įžengus, dėmesį patraukia lietuviška simbolika dekoruota didžioji salė, taip pat biblioteka ir muziejus; kiekviena detalė lietuviui čia pažįstama ir artima. Be bibliotekos ir muziejaus, čia veikia ir liuanistinė mokyklėlė. Muziejus be galo sudomino, mat jame saugomi

išskirtiniai eksponatai: uniformos, ginkluotė, vėliavos, netgi originalūs Jono Basanavičiaus akiniai, o taip pat Karo muziejaus sodelyje stovinčios Laisvės statulos kopija bei gausybė kitų lietuvių atspindinčių autentiškų vertybių. Visa ši kolekcija buvo renkama ir išsaugota siekiant išlaikyti lietuvišką tapatybę sovietmečio metais, kai Tėvynė buvo okupuota.

Šimtmetį skaičiuojantis pastatas iki šiol pilnas gyvybės. Baltimorės lietuviai čia rengia įvairius susibūrimus, o pabendravimui net yra įrengę neformalią erdvę rūsyje su baru.

Ši viešnagė paliko stiprų įspūdį. Akivaizdu, kad už Atlanto lietuviškos šaknys ne tik nepamiršamos, bet ir su dideliu atsidavimu puoselėjamos bei perduodamos iš kartos į kartą. »

ČIKAGA: DVIEJŲ DIENŲ SUVAŽIAVIMAS

Svarbiausias vizito akcentas buvo Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje (LŠSI) suvažiavimas Čikagoje. Jis prasidėjo simboliškai – Mišiomis Jėzuitų koplyčioje ir žuvusiųjų už Lietuvos laisvę pagerbimu. Suvažiavimo metu šaulio priesaiką davė JAV gimęs ir augęs Saulius Elertas, kuris prisijungs prie Niujorke įkurtos, į mediciną orientuotos, kuopos. Pasak Sauliaus, jo kelias į Šaulių sąjungą išėivijoje prasidėjo visai netikėtai. „Esu medikas, o viena mano kolegijų, tarnaujanti JAV kariuomenėje, vyko į Vilnių mokytį šaulių. Ji žinojo apie mano lietuviškas šaknis, todėl pasiūlė vykti kartu. Pirmasis apsilankymas man paliko didžiulį įspūdį. Grįžęs pradėjau labiau domėtis savo kilme, sužinojau, kad mano senelis ir dėdė buvo šauliai. Tai dar labiau sustiprino ryšį su Šaulių sąjunga. Po antrojo apsilankymo Lietuvoje jau pradėjau rimčiau svarstyti, kaip galėčiau pats prisijungti prie Šaulių sąjungos ar bent prisidėti prie jos veiklos Lietuvoje. Tada sužinojau apie šaulius išėivijoje ir supratau – tai mano kelias“, – pasakoja Saulius.

Oficialiąją suvažiavimo dalį pradėjo arkivyskupas Lionginas Virbalas, palinkėjęs šauliams sėkmės ir vienybės. Jis dėkojo už išsaugotą laisvę bei meilę Lietuvai, ragino prašyti išminties ir stiprybės, kad darbai stiprintų Šaulių sąjungą, o šauliai liktų ištikimi Tėvynei, jos kalbai ir laisvės idealams, nepaisant nuo gimtinės skiriančio atstumo. Šaulių sąjungos vadas plk. L. Idzelis pasveikino susirinkusiuosius ir pristatė organizacijos pokyčius Lietuvoje bei ateities tikslus. Jis paragino tęsti išėivijos šaulių pradėtus darbus, pabrėždamas, kad svarbiausia yra veikti, o rezultatai ateis tik darant.

Oficialiojoje suvažiavimo dalyje skambėjo ne tik sveikinimai, bet vyko konkretūs darbai: buvo perrinktas LŠSI vadas Ovidijus Bernatonis, išrinkti nariai į svarbiausias LŠSI institucijas ir aptarti organizaciniai klausimai. Dieną vainikavo oficiali vakarienė, kurioje taip pat skambėjo ir nuotoliniai LR Premjerės Ingos Ruginienės, KAM viceministro Tomo Godliausko ir Lietuvos kariuomenės vado gen. Raimundo Vaikšnoro sveikinimai išėivijos šauliams. LR Ambasadorius JAV Gediminas Varvuolis įteikė LR Ministrės pirmininkės Ingos Ruginienės padėkas išėivijos šauliams: Reginal Butkus, Ernestui Lukoševičiui ir Gintautui Viktorui Vasilevskiui.

3

LŠS vadas apdovanojo III laipsnio Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklais „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“ LŠSI Centro valdybos sekretorė Silviją Motiejūnas ir II laipsnio ženklais – LŠSI vado atašė kultūros ir istorijos projektams Lietuvoje, jūrų šaulių kuopos „Baltija“ šaulį Ernestą Lukoševičių. Neutrūko ir kitų padėkų nusipelnusiems.

Antroji suvažiavimo diena buvo skirta diskusijoms. Forume „Lietuva be sienų: diaspora, saugumas ir ateities atsakomybė“ dalyvavo aukščiausio lygio politikai, diplomatai ir ekspertai. Kalbėta apie pilietybę, saugumą, atsparumą – temas, kurios šiandien aktualios kiekvienam lietuviui, nepriklausomai nuo jo gyvenamosios vietos.

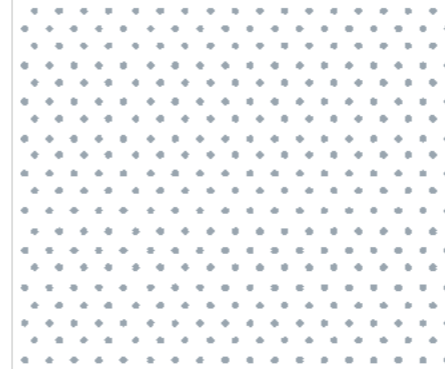
Čikaga daugiau nei šimtmetį yra vienas svarbiausių lietuvių kultūros centrų. Čia, be kita ko, yra dvi didelės lietuvių kapinės, kuriose amžino poilsio atgulė daug iškilii Lietuvos asmenybių. Pasibaigus suvažiavimo renginiams, vienos tokios asmenybės kapą aplankėme – pagerbėme Lietuvos karininko, gen. Povilo Plechavičiaus atminimą.

KANADA: AUGANTI BENDRUOMENĖ IR ASMENINIAI APSISPRENDIMAI

Toronte sutikome sparčiai augančią Kanados šaulių kuopą. Jos vadas Tomas Aleksandravičius pristatė, kuo gyvena besikurianti kuopa ir kokius tikslus ji kelia artimiausioje ateityje. Nors atkurta neseniai, jau dabar matyti didelis jos potencialas. Įsimintinas momentas – šaulio priesaiką davė Lietuvos ambasadorius Kanadoje Egidijus Meilūnas. Paklaustas, kaip nusprendė tapti šauliu, jis atsakė konkrečiai – jo žodžiai yra apie atsakomybę, apie suvokimą, kad vien stebėti ir laukti, kol kas nors pasirūpins saugia mūsų vaikų ateitimi nebeužtenka. Ambasadoriaus situoktinė Galina taip pat neseniai prisijungė prie brolių ir sesių šaulių Kanadoje. Anot ambasadoriaus, jos svarbiausias motyvas – rodyti pavyzdį sūnui, kad šis galėtų didžiulis mama.

Susitikimo metu šaulio pasižadėjimą davęs keturis metus Kanadoje gyvenantis Mindaugas Dainauskas sako, kad sprendimas prisijungti prie Kanadoje veikiančių šaulių jam buvo labai natūralus. Jis pabrėžė, kad esant nestabiliiai saugumo situacijai pasaulyje ir Lietuvoje, norisi nelikti nuošalyje, o veikti kartu su bendraminčiais.

Oficialiojoje suvažiavimo dalyje skambėjo ne tik sveikinimai, bet vyko konkretūs darbai: buvo perrinktas LŠSI vadas Ovidijus Bernatonis.

Šiame susitikime pamatėme, kad Šaulių sąjunga išėivijoje nėra formalumas, – tai žmonių apsisprendimas prisidėti prie Lietuvos saugumo, net ir gyvenant už tūkstančių kilometrų.

KITI JAV MIESTAI: NUO ŠAULIŲ IKI BENDRUOMENIŲ

Apsilankėme ir Atlantoje bei keliuose Floridos miestuose. Visuose susitikimuose Šaulių sąjungos vadas plk. ltn. L. Idzelis pristatė Šaulių sąjungos veiklą, buvo kalbėta apie galimybes įsitraukti į šaulių veiklas, diskutuota apie karybos pokyčius.

Lantanoje vykęs susitikimas su LŠSI A. Ramanausko-Vanago kuopos šauliais ir vietos lietuvių bendruomene išsiskyrė savita atmosfera – buvo ne tik informatyvus, bet ir labai gyvas. Susirinkę tautiečiai aktyviai domėjosi Šaulių sąjungos veikla, uždavė daug klausimų apie galimybes prisidėti, o pokalbiai greitai peraugo į platesnes diskusijas apie Lietuvos saugumą ir kiekvieno piliečio atsakomybę. O kur dar dainų ansamblio „Papatėlis“ pasirodymas! Vakaras ištis buvo pilnas lietuvių liaudies dainų.

LŠS delegacijos vizitus JAV ir Kanadoje vainikavo susitikimas su garbės konsulu

4

Algimantu Karnavičiumi, LŠSI Romo Kalantos kuopa, Floridos lietuvių bendruomene ir lietuvių kariškiais Tampoje. Paprašytas garbės konsulo plk. L. Idzelis pasidalijo savo įspūdžiais lankant išėivijos šaulius. „Pamačiau naujų veidų, jie duoda impulsą, mat iki tol, po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, Šaulių sąjunga išėivijoje po truputį blanko, liko daugiau kultūrinės veiklos. Tai natūralu – neliko idėjos – troškimas atkurti valstybę buvo išpildytas. Dabar atėjo nauji žmonės, su jais palaikome glaudų ryšį, organizuojamos ir jaunųjų šaulių stovyklos. Tai be galo svarbu – jeigu neparuoši naujos kartos, nebus tęstinumo. Tikimės, kad veiklų tik daugės“, – dalijosi plk. L. Idzelis.

LŠS delegacijos dalyvis LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas Stasys Ignatavičius, jau daugelį metų išėivijos šaulių veiklą pažįstantis iš labai arti, ne kartą patvirtino, kad organizacija keičiasi į teigiamą pusę. Prieš kelis metus jis nė nebūtų galėjęs pagalvoti, kad išėivijos šauliai taps tokie veiklūs, pritraukiantys jaunus žmones. Tai, anot S. Ignatavičiaus, džiugina.

Visų susitikimų metu jautėme nuoširdų priėmimą. Ne kartą girdėjome nuostabą – daugelis išėivijos lietuvių

iki šiol nežinojo, kokia moderni ir stipri šiandien yra Šaulių sąjunga. „Per tiek metų, kiek esu JAV, niekada niekas nekalbėjo apie Šaulių sąjungą tiek, kiek jūs kalbate; aš dabar suprantu, ką veikiate Lietuvoje, ir džiaugiuosi Šaulių sąjungos tvirtumu“, – dėkodamas LŠS vadui plk. L. Idzeliui už pristatymą sakė vienas iš ilgamečių išėivijos šaulių.

Savo ruožtu, mes išsivežėme ne mažiau – vizito metu užsimezgė ne viena nauja pažintis su užsienyje gyvenančiais šauliais, skirtingų kartų, patirčių ir likimų žmonėmis. Jų asmeninės istorijos neliks tik mūsų užrašuose, tikimės jomis ateityje pasidalyti ir su „Trimito“ skaitytojais. x

- 3. Ištesėjęs savo duotą pažadą plk. L. Idzeliui prie Kanados šaulių prisijungė LR ambasadorius Kanadai E. Meilūnas. Nuotr. aut. Raimundas Laurinavičius.
- 4. Dar vienai kadencijai LŠSI vėliava perduota vadu perrinktam Ovidijui Bernatoniui.

KAIP PRASIDĖJO MANO KELIAS ŠAULIŲ SAJUNGOJE IR „SAJOJE“

Tekstas: ANETA STANKEVIČIENĖ
Nuotraukos: ASMENINIS ARCHYVAS

Į Lietuvos šaulių sąjungą atėjau kartu su daugybe savo bendraamžių. Tuo metu buvo sukurta Utenos rinktinės Alantos kuopa; tai buvo kažkas visiškai nauja mano miestelyje, buvo smalsu, įdomu, kas tai yra ir ką galima veikti. Nuo pirmų užsiėmimų supratau, kad man šaulių veikla visiškai patinka, čia buvo daug judėjimo, sporto, loginio mąstymo – visa tai mane lydėjo nuo mažų dienų, todėl atėjus į šaulius atrodė, kad esu tinkamoje vietoje, kur man patinka lavinti jau turimus įgūdžius, o taip pat įnešti kažką savito į mūsų kuopą – dalelę savęs.

1

Nuo pirmų užsiėmimų supratau, kad man šaulių veikla visiškai patinka, čia buvo daug judėjimo, sporto, loginio mąstymo – visa tai mane lydėjo nuo mažų dienų, todėl atėjus į šaulius atrodė, kad esu tinkamoje vietoje, kur man patinka lavinti jau turimus įgūdžius, o taip pat įnešti kažką savito į mūsų kuopą – dalelę savęs.

Atvykus mokytis į Vilnių, buvę aktyvūs jaunieji šauliai pakvietė prisidėti prie Lietuvos šaulių studentų klubo veikimo. Čia taip pat buvo įdomu, galvojau, kaip ir ką galėčiau veikti, kad prisidėčiau prie šio klubo veiklos augimo.

4

Veiklų kulminaciją pasiekėme tada, kai kartu su kitais aktyviais Lietuvos šaulių studentų klubo nariais nutarėme, kad būtų prasminga atkurti Lietuvos šaulių studentų korporaciją „Saja“. Tada prasidėjo dar vienas naujas šauliškumo etapas – gilinomės, kaip tarpukariu veikė korporacija, kokia buvo jos simbolika, tačiau svarbiausia, kad Lietuvos šaulių studentų klubas jau vykdė tikrai aktyvią veiklą. Veiklos sritis buvome padaliję į kelias sritis: pilietinę, kultūrinę, karinę-sportinę. Turėjome visokių būrelių šiose srityse ir organizavome renginius.

„Sajos“ pradžia rėmėsi į aktyvius šaulių studentų klubo narius, kurie „surėmę pečius“ kartu norėjome atkurti šią korporaciją. Tai buvo tikras, maždaug metų trukmės, komandinis darbas, kurio kulminacija buvo korporacijos atkūrimas. Kai atrodydavo, kad tikrai sunku, vieni kitiems sakydavome: „Kada, jei ne dabar?“ ir „Kas, jeigu ne mes?“ Atrodė, kad visi tiesiog degėme idėja, jog turime atkurti istorinę šaulių studentų korporaciją. Šis darbas mums atrodė esminis prioritetas tuometiniu mūsų studentišku laisvalaikiu, kuris likdavo po studijų.

KAIP ŠAULIŠKA PATIRTIS FORMAVO MANE KAIP ŽMOGŲ, O NE TIK KAIP ORGANIZACIJOS NARĘ?

Būdama šaulė lavinau pačius įvairiausius savo įgūdžius: nuo viešo kalbėjimo iki renginių organizavimo, nuo laiko planavimo iki diplomatijos. Dabar apmąstydam, suprantu, kad Lietuvos šaulių sąjunga man suteikė erdvę, kurioje galėjau augti kaip asmenybė. Čia turėjau galimybę įgyti vienas pirmųjų tarptautinių patirčių (dalyvavau kadetų stovykloje Jungtinėje Karalystėje). Turėjau progą mokytis atstovauti organizacijai valstybės institucijose (apsilankymas pas tuometinį Lietuvos kariuomenės vadą ir LR Prezidentą). Mano aktyvus dalyvavimas jaunųjų šaulių veikloje buvo nuolatinis augimas (nors tuo metu visa tai atrodė tiesiog prasmingas laisvalaikio praleidimas).

KAIP STUDIJOS IR SKIRTINGI GYVENIMO ETAPAI KEIČIA SANTYKĮ SU ŠAULIŲ SAJUNGA?

Santykis buvo tikrai besikeičiantis. Galėčiau tai įvardyti kaip bangavimą.

Šiuo metu Europos Komisijos atstovybėje Lietuvoje esu atsakinga už komunikacijos renginius ir projektus. Jaučiu, kad daugybę savybių, kurias lavinau Šaulių sąjungoje, pritaikau darbo kasdienybėje.

Aktyvesni periodai ir ne tokie aktyvūs. Du didžiausi „pikai“ buvo sulaukus maždaug 14–16 metų ir vėliau, jau „Sajoje“, kai buvau 21–23-ejų. Tuo metu atrodė, kad šaulišką veiklą yra didžiausia mano gyvenimo dalis. Labai daug laiko skyrčiau ir dalyvavimui, ir veiklų organizavimui. Kas kartą, turėdama laisvo laiko nuo mokslų, vis mąstydavau, kaip dar galėtume tobulinti šaulišką veiklą, kaip galėtume pritraukti daugiau narių į šaulių studentų korporaciją.

KAS MAN YRA SAJA ŠIANDIEN?

Šiuo metu matau „Sają“ kaip vietą, kurioje laukiamas kiekvienas šaulys studentas. Čia yra tiek galimybių, kiek pats jų sukuri. Tai tobula vieta augti, mokytis ir prasmingai praleisti laiką. Viskas priklauso nuo asmeninio požiūrio. Jeigu turėsi noro – organizacijoje atsivers daugybė durų. Kiekviena iniciatyva sveikintina, tereikia veikti.

KODĖL SVARBU KALBĖTI APIE PILIETIŠKUMĄ UNIVERSITETUOSE?

Apie pilietiškumą reikia kalbėti visur. Esame maža valstybė, tačiau turime turėti stiprius pilietiškumo pagrindus. Galvoju, kad pilietiškumo temomis turi būti kalbama visose ugdymo įstaigose: ir darželiuose, ir mokyklose, ir universitetuose. Gal skamba labai tradiciškai, tačiau kasmet vis labiau suprantu, kad pilietiškumo pamatus gauname namuose, o visos kitos vietos gali padėti tuos pamatus sustiprinti. Aišku, didelę įtaką daro ir asmenybės, kurias sutinkame gyvenimo kelyje: mokytojai, draugai, tam tikri nuomonės formuotojai. Kuo daugiau ypač pilietiškai aktyvių žmonių sutinkame savo gyvenime, tuo labiau patys norime išlikti pilietiškai aktyvi visuomenės dalis.

KAS AŠ ESU UŽ ŠAULIŲ SAJUNGOS RIBŲ?

Šiuo metu Europos Komisijos atstovybėje Lietuvoje esu atsakinga už komunikacijos renginius ir projektus. Jaučiu, kad daugybę savybių, kurias lavinau Šaulių sąjungoje, pritaikau darbo kasdienybėje. Išskirtinai paminėsiu drašą – galvoju, kad būdama Šaulių sąjungos nare darbe turiu drašos imtis naujų projektų ir kartais pasiryžti eiti tais takais, kuriais dar niekas nėra ejęs.

KAŠ STUDIJAVAU IR KAIP MANO STUDIJOS SIEJOSI SU VISUOMENINE VEIKLA?

Mokiausi Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute Politikos mokslus, vėliau baigiau VU Tarptautinės komunikacijos studijas.

KAŠ MĖGSTU VEIKTI LAISVALAIKIŲ IR AR TURIU IŠSKIRTINIŲ POMĖGIŲ?

Šiuo metu lankau improvizacijos užsiėmimus, jie padeda atsipalaiduoti po įtemptos darbo dienos ir naujai pažinti save. Mėgstu keliauti su šeima ir tyrinėti gamtą. Epizodiškai išbandau įvairias naujas veiklas, pavyzdžiui, karate, plaukimą. Nuolat mokydama si ko nors naujo jaučiu, kad tikrai gyvenu.

PALINKĖJIMAS

Kiekvienam žmogui, svarstančiam prisijungti prie šaulių veiklos, palinkėčiau, kad drąsiai išbandytų save šioje organizacijoje. Čia puikiai sujungiama ir intelektualinė, ir fizinė veikla. Tereikia noro tapti aktyviu šios Sąjungos nariu, o vėliau išryškėja esminės įsitraukimo sritys, atsiranda bendraminčiai, su kuriais kartu galima nuveikti daug prasmingų darbų.

Čia yra tiek galimybių, kiek pats jų sukuri.

1. Galvoju, kad būdama Šaulių sąjungos nare darbe turiu drašos imtis naujų projektų.

MOTYVACIJA IR JOS IŠLAIKYMAS

5

Tekstas:
DR. MYKOLAS SIMAS POŠKUS

Kaip ir kiekvienas žmogus, taip ir šaulys, norėtų išlikti motyvuotas. Visgi, šaulių veiklos reikalauja kiek kitokios motyvacijos ir papildomos vidinės stiprybės. Tai natūralu, kai esi pasirengęs veikti tada, kai reikia, nepaisydamas to, kaip jautiesi ir ar tai yra patogiu.

Pirmiausia reikia suprasti, kad motyvacija nėra pastovi būseną ir kinta nuo aplinkybių, nuotaikos ir ankstesnių patirčių, taip pat ir nuo fizinės sveikatos bei savijautos.

1. Šaulių veikloje stiprus motyvuojantis veiksnys – prasmės jausmas, kurį patiriame įsitraukdami į bendras veiklas. Jungtinių geriausio skyriaus varžybų akimirka. Nuotr. aut. Vidmantas Činauskas.

Tokios aplinkybės gali būti suprantamos kaip sudėtingos ir reikalaujančios papildomų emocinių pastangų, ypač atsižvelgiant į atsakomybę, kuri būdinga šaulių veiklai. Vien fizinio pasirengimo bei kūno išvermės gali būti negana. Tenka susikaupti, susitelkti, neprarasti tikėjimo savo pajėgumu atlikti užduotis, net kai gali atrodyti, kad visas kūnas ragina nuleisti rankas.

Pirmiausia reikia suprasti, kad motyvacija nėra pastovi būseną ir kinta nuo aplinkybių, nuotaikos ir ankstesnių patirčių, taip pat ir nuo fizinės sveikatos bei savijautos. Visgi, motyvaciją galima išmokyti šiek tiek valdyti ir puoselėti. Tiek šaulių veiklose, tiek kasdieniame gyvenime prasminga planuoti darbus ne kaip didesnes užduotis, kurios neturi aiškių pabaigos kriterijų ar laiko apibrėžtumo, bet kaip mažas, įveikiamas ir baigtines užduoteles. Taip mes mokome savo organizmą mus apdovanoti už atliktus darbus, taip pat pradedame su entuziazmu žiūrėti į būsimus darbus, nes mūsų gyvybinė sistema laiku išskiria dopaminą, kuris ne tik pakelia nuotaiką, bet ir skatina veikti, susikaupti. Nors šis patarimas yra universalus ir tinkamas visiems, tai nėra vienintelis motyvacijos, ypač ilgalaikės, šaltinis.

Psichologinėje literatūroje išskiriamos labai įvairios motyvacijos rūšys, tačiau šaulių veikloje stipriausias motyvuojantis veiksnys yra prasmės jausmas, kurį patiriame įsitraukdami į veiklas ir vykdydami užduotis, dalyvaudami pratybose, talkindami įvairioms institucijoms. Prasminga veikla pati savaime yra apdovanojimas ją atlikus, tad juntant ilgalaikį motyvacijos stygių būtų prasminga pasvarstyti, kokios alternatyvios veiklos šaulių sąjungoje atrodo patraukliausios ir apdovanojančios prasmės jausmu.

Motyvacijai taip pat labai svarbi mūsų savivertė ir pasitikėjimas savimi. Žmonės nėra linkę pradėti veiklą, jei yra neužtikrinti savo gebėjimais jas įgyvendinti. Tai turbūt labiausiai motyvaciją mažinantis veiksnys. Tačiau tą įmanoma gana nesunkiai išspręsti keliais būdais. Pirmiausia, šaulių sąjunga nuolat vykdo įvairių sričių mokymus ir pratybas, kurie tobulina mūsų kompetencijas. Taip užtikrinama, kad mes turėsime visus reikiamus gebėjimus ir pajėgumus atlikti mums paskirtas užduotis. Antra, šaulių sąjunga pasižymi specializacijų, atsakomybių ir pareigų įvairove, įgalinančia mus prisijungti prie veiklų, kurios atitinka mūsų pasirengimą, kompetencijas ir fizinį pajėgumą.

Mūsų savivertė ir pasitikėjimas savimi auga kartu su mūsų patirtimi, tad pradėdami nuo veiklų, kurios mums yra įveikiamos, ir tuo pat metu nenustodami tobulėti, galime pamažu įsilieti ir į kitas veiklas, kurios mums iš pradžių atrodo sunkiai įveikiamos. Visa tai, žinoma, reikėtų daryti sistemingai, atsakingai ir neperdegant, antraip rizikuotume prarasti motyvaciją ir įkvėpimą, kurie mus veda į priekį.

Galiausiai, reikėtų prisiminti, kad motyvaciją reikia puoselėti. Tai nėra dalykas, kuris išlieka visam laikui. Motyvaciją reikėtų paskatinti įvairove, naujais iššūkiais, tobulėjimu, taip pat ir maloniomis veiklomis šaulių sąjungoje. Kartais tam, kad atgautume motyvaciją po sunkių pratybų, pakanka prisidėti prie žygio priežiūros, padėti virti šaulišką košę ir pabendrauti su savo broliais bei sesėmis. x

Mūsų savivertė ir pasitikėjimas savimi auga kartu su mūsų patirtimi, tad pradėdami nuo veiklų, kurios mums yra įveikiamos, ir tuo pat metu nenustodami tobulėti, galime pamažu įsilieti ir į kitas veiklas, kurios mums iš pradžių atrodo sunkiai įveikiamos.

TRYS LIETUVOS ATSPARUMO SLUOKSNIAI, IR KUR ATSPARUMAS TRŪKINĖJA

Tekstas: LUKAS ANDRIUKAITIS, PILIETINĖS ATSPARUMO INICIATYVOS BENDRAKŪRĖJIS

Per pastaruosius dešimtmečius Lietuva tarptautinėje erdvėje įgijo reputaciją – mažos, bet atsparios valstybės, kuri moka kovoti su Kremliaus dezinformacija. Naujaisia Lietuvos mokslininkų analizė šią reputaciją patvirtina, bet kartu parodo, kad toji atsparumo struktūra remiasi į tris labai skirtingus sluoksnius. Du iš jų veikia neblogai. Trečiasis – pats svarbiausias – paliktas savieigai.

6

PIRMASIS SLUOKSNIS YRA INSTITUCINIS

Lietuvos radijo ir televizijos komisija jau nuo 2013-ųjų stabdo Kremliaus kanalų retransliaciją, blokuoja sankcionuotus tinklalapius, bendradarbiauja su technologijų milžiniais dėl turinio pašalinimo. Įsigaliojus ES Skaitmeninių paslaugų aktui, atsirado nauji įrankiai – „patikimi pranešėjai“, privalomi nurodymai platformoms. Lietuvos teisinė sistema dezinformaciją laiko ne tik etine, bet ir konstitucine problema – Konstitucijos 25-asis straipsnis ją tiesiogiai įvardija kaip žodžio laisvės ribą. Tai retas atvejis Europoje, parodantis, kaip rimtai šį klausimą vertina valstybė.

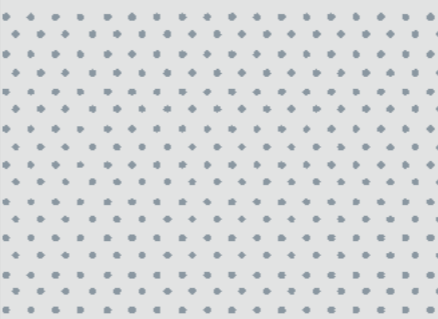
Šis sluoksnis veikia greitai ir, palyginti su daugeliu šalių, ryžtingai. Bet jo galimybės baigiasi ten, kur prasideda socialinė žiniasklaida. Galutinį sprendimą, ar šalinti įrašą, vis tiek priima platforma, esanti Dubline ar Kalifornijoje.

O dezinformacijos srautas seniai persikėlė iš televizijos į „TikTok“, „Telegram“, „Facebook“ grupes ir komentarus. Reguluotojas čia kovoja su upe, naudodamasis kibirais.

ANTRASIS SLUOKSNIS YRA PROFESIONALŲ IR SAVANORIŲ

Šiuo atveju Lietuvos istorija beveik unikali. „Elfai“ – savanorių tinklas, gimęs 2014-aisiais, kai Rusija aneksavo Krymą, – iš keliasdešimties entuziastų išaugo į tarptautinį judėjimą trylikoje šalių, vienijantį tūkstančius žmonių. Jie naudoja atvirus šaltinius, mėmus, koordinuotus pranešimus, kad neutralizuotų trolius ir paneigtų melą. „Elfų akademija“, veikianti nuo 2018-ųjų, slaptose vietose moko šimtus dalyvių iš viso regiono. „Debunk“, Pilietinio atsparumo iniciatyva ir kitos NVO atlieka stebėseną, rengia žurnalistų, mokytojų, bibliotekininkų, savivaldybių darbuotojų mokymus. Trys Lietuvos faktų tikrinimo redakcijos priklauso tarptautiniam tinklui IFCN.

„Elfai“ – savanorių tinklas, gimęs 2014-aisiais, kai Rusija aneksavo Krymą, – iš keliasdešimties entuziastų išaugo į tarptautinį judėjimą trylikoje šalių, vienijantį tūkstančius žmonių.

1. Dezinformacijos srautas seniai persikėlė iš televizijos į „TikTok“, „Telegram“, „Facebook“ grupes ir komentarus.

Lietuvos žurnalistai dalyvavo tarptautiniuose tyrimuose – nuo „Pravfondo“ duomenų nutekėjimo iki „Firehose of Falsehood“ projekto, atskleidusio Kremlių paremiančių svetainių tinklus regione.

Tai – tas pats sluoksnis, kuris pagimdė ir „NAFO“ judėjimą su jo šuniukų mėmais, kurie šiandien renka pinigus Ukrainos kariuomenei. Lietuviškas humoras tapo eksporto preke. 2023 m. Vilniuje vykęs „NAFO viršūnių susitikimas“ sutapo su NATO viršūnių susitikimu – ir abu jie buvo apie tą patį.

Šis sluoksnis veikia gerai ne dėl finansavimo (jo, atvirkščiai, chroniškai trūksta), o dėl motyvacijos. Žmonės, kurie tai daro, supranta, kodėl tai daro. Jie matė istoriją iš arti.

Į šį sluoksnį verta įrašyti ir Lietuvos šaulių sąjungą. Pastaraisiais metais ji tapo viena iš nuolatinių Kremliaus naratyvų taikinių – vaizduojama kaip prievartinė, militarizuota, beveik autoritarinį režimą

primenantį struktūrą. Taip yra ne atsitiktinai. Šauliai yra konkretus pavyzdys, kaip pilietis savo noru, savo laiku ir savo lėšomis prisiima atsakomybę už valstybės gynybą. Tai visiškai priešinga žinutei, kurią Kremlius nori įdiegti, – neva Lietuvos žmonės yra pasyvios aukos, kurioms valstybė primeta saugumo našta. Kuo daugiau šaulių, tuo silpnesnis tas naratyvas. Dezinformatoriai tai supranta, todėl ir taikosi į Sąjungą.

TREČIASIS SLUOKSNIS – PATS PILIETIS

O čia paveikslas tampa kur kas niuresnis.

Tyrimas, paremtas „Eurobarometro“ duomenimis, Lietuvos žiniasklaidos vartotojus skirsto į tris grupes.

– „Pažengę“ naudotojai (apie 28%) – jaunesni, aukštesnio išsilavinimo, gyvenantys didmiesčiuose. Jie naudojami tiek tradicine, tiek skaitmenine žiniasklaida, atpažįsta dezinformaciją, pasitiki visuomeniniu transliuotoju. Juos dezinformacija pasiekia, bet retai įveikia. Tai ta grupė, kuri dažniausiai matome diskusijų laidose ir konferencijose. Jiems atrodo, kad „visi viską supranta“. Jie klysta.

– „Tradiciniai“ naudotojai (apie 35%) – vyresni, dažniausiai pensininkai, turintys mažesnes pajamas, gyvenantys mažesniuose miestuose. Jie žiūri televizorių, klauso radijo, skaito spaudą. Internetu beveik nesinaudoja. Atrodytų – saugūs. Tačiau du trečdaliai jų sako per pastarąją savaitę susidūrę su melagiena ir beveik pusė pripažįsta, kad melą atskirti sunku. Dezinformacija juos pasiekia per artimuosius, kaimynus, parapijos pokalbius, šeimos „WhatsApp“ grupes. Anūkas atsiunčia močiutei vaizdo įrašą ir tas vaizdo įrašas turi visiškai kitą įtikinamumo svorį nei bet kokia žinių laida.

– „Riboti“ naudotojai (apie 37%) – mišri grupė, kuri internetu naudojasi, bet siaurai. Beveik aštuoni iš dešimties mano, kad jų balsas Lietuvoje neturi reikšmės. Septyni iš dešimties netiki, kad visuomeninis transliuotojas yra laisvas. Jie nepasitiki tradicine žiniasklaida, bet aktyviai naudojami socialiniais tinklais. Tyrėjų vertinimu, tai – politiškai labiausiai nepatenkinta ir potencialiai pažeidžiamiausia grupė. Būtent į ją taikosi tiek Kremliaus naratyvai, tiek vietiniai populistai, nes ji jautriausiai reaguoja į žinutę „Valdžia tavęs neklauso, o mes klausome.“

Susumavus: maždaug du iš trijų Lietuvos gyventojų priklauso grupėms, kurioms dezinformacija pavojinga ne todėl, kad jį kvaili, o dėl to, kad yra palikti su melu

vienas prieš vieną. Jų reakcijos – „intuityvios“, paremtos gyvenimo patirtimi, o ne sisteminė pagalba. Jeigu žmogus visą gyvenimą jautė, kad valdžia nesąžininga, jis ir melagiena apie nesąžiningą valdžią patikės greičiau.

Tuo tarpu medijų raštingumas Lietuvoje per ilgai liko neformaliojo ugdymo dalimi, priklausančia nuo trumpalaikių projektų ir tarptautinių donorų. Tik nuo 2023-ųjų jis pradėtas integruoti į formaliąją mokymo programą. Rezultatų teks laukti dar metus kitus. Lietuva 2023 m. Europos medijų raštingumo indekse užėmė 20 vietą iš 40 šalių – ne katastrofa, bet ir ne toji lyderio pozicija, apie kurią girdime iš politikų pasisakymų.

IŠVADA NEMALONI, BET AIŠKI

Lietuvos atsparumo sistema yra apversta piramidė. Stipriausi yra patys siauriausi sluoksniai – institucijos ir profesionalai. Plačiausias sluoksnis – piliečiai – yra silpniausias. Ir būtent į jį nukreipti pagrindiniai dezinformacijos smūgiai.

Vadinasi, reikia ne daugiau renginių Vilniuje, o daugiau realaus darbo regionuose. Ne daugiau ataskaitų, o daugiau bibliotekininkų, mokytojų ir savivaldybių darbuotojų, mokančių pakalbėti su žmogumi, kuriam viskas atrodo įtartina. Ne daugiau kampanijų, o daugiau pilietinio dalyvavimo struktūrų – tokių kaip šauliai, savanoriški tinklai, vietos bendruomenės, – kuriose žmogus jaučia priklausomybę kam nors didesniai už save.

Ši piramidė turi atsistoti ant kojų. Antraip atsparumas liks Vilniaus konferencijų salių reikalas, o ne kasdiene tikrove nuo Skuodo iki Salų. ×

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Atsparumo kodas: šauliai 360° ir sąmoningumas informacinių grėsmių akivaizdoje“

PROJEKTĄ IŠ DALIES FINANSUOJA MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

EKSPERTAS PAPASAKOJO, KAS NUTINKA IŠSAUGOJUS KORTELĖS DUOMENIS INTERNETE: NE VISKAS TAIP SAUGU

Apsiperkant internetu vis dažniau siūloma išsaugoti banko kortelės duomenis – tam, kad kitą pirkimą būtų galima atlikti vos vienu paspaudimu. Tai patogiu, tačiau kontrolės lieka mažiau: kur iš tiesų atsiduria jūsų mokėjimo informacija ir kas ją saugu?

Pasak „NOD Baltic“ IT inžinieriaus ir ESET eksperto Dariaus Jatauto, išsaugoti mokėjimo duomenys dažniausiai nėra laikomi vienoje vietoje. Jie gali būti saugomi interneto naršyklėje, programėlėse ar pačių paslaugų teikėjų sistemose, todėl dalis prieigos neišvengiamai perduodama trečiosioms šalims.

„Vartotojas gali pasirinkti, ar išsaugoti savo mokėjimo duomenis, tačiau nuo to momento, kai juos sutinkama išsaugoti, saugumas priklauso ne tik nuo asmeninių sprendimų, bet ir nuo platformos, kurioje jie laikomi. Kitaip tariant, dalis kontrolės persikelia į užkulius, kurių pats žmogus nebemato“, – sako D. Jatautas.

Augant skaitmeninių mokėjimų patogumui, keičiasi ir sukčių veikimo būdai. Vieno paspaudimo pirkimai sutrumpina laiką sprendimams priimti, o tai kartais tampa silpnąja vieta.

„Kai viskas vyksta greitai ir automatiškai, sumažėja kritinis vertinimas. Būtent todėl šandien saugumas vis labiau priklauso nuo vartotojo budrumo“, – teigia specialistas.

1

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.

1. NOD Baltic IT inžinierius ir ESET ekspertas Darius Jatautas.

KAIP IŠ TIESŲ SAUGOMI MOKĖJIMO DUOMENYS?

Siekiant apsaugoti vartotojų informaciją, dauguma patikimų platformų laikosi tarptautinių saugumo standartų ir tiesiogiai nenaudoja jautriausių duomenų. Vietoje jų taikomas vadinamasis žetonizacijos principas – realūs kortelės duomenys pakeičiami užšifruotu pakaitalu.

„Net jei toks žetonas būtų perimtas, jis pats savaime neturi vertės. Be papildomų saugumo mechanizmų juo pasinaudoti praktiškai neįmanoma“, – aiškina ekspertas.

Vis dėlto jis pabrėžia, kad vartotojas vis tiek turi tam tikrą kontrolę – gali ištrinti išsaugotus duomenis, išjungti automatinį jų pildymą ar apskritai jų nesaugoti. Tačiau saugumas priklauso ir nuo kasdienių įpročių, tokių kaip stiprus slaptažodžiai ar dviejų veiksmų autentifikavimas.

KADA PATOGUMAS TAMPA RIZIKA?

Nors mokėjimo duomenų išsaugojimas gali atrodyti kaip nekaltas sprendimas, jis padidina riziką dėl potencialaus jautrios informacijos pasisavinimo, ypač jei duomenys saugomi lokaliai – pavyzdžiui, naršyklėje.

„Piktavaliai dažnai naudoja kenkėjišką programinę įrangą, kuri, patekus į įrenginį, gali ieškoti jame saugomos jautrios informacijos. Taip gali būti perimti ne tik slaptažodžiai, bet ir mokėjimo duomenys“, – įspėja D. Jatautas ir priduria, kad didelė dalis grėsmių kyla ne dėl technologijų spragų, o dėl vartotojų neatsargumo, – pavyzdžiui, paspaudus įtartiną nuorodą ar suvedus duomenis apgaulingoje svetainėje.

Kai mokėjimo duomenys patenka į sukčių rankas, jie paprastai nedelsia – pirmiausia atlieka nedidelius bandomuosius mokėjimus, kad patikrintų, ar kortelė veikia, o vėliau duomenis gali platinti ir tamsiajame internete. Tokiose situacijose lemiamas tampa reagavimo greitis: kuo anksčiau pastebimas pažeidimas, tuo daugiau galimybių sustabdyti neteisėtas operacijas ir sumažinti galimus nuostolius.

Į KOKIUS SIGNALUS VERTA ATKREIPTI DĖMESĮ?

Siekiant išvengti finansinių nuostolių, svarbu laiku pastebėti galimus pavojus. D. Jatautas išskiria pagrindinius požymius, kad mokėjimo duomenys galėjo būti pažeisti:

- atsiranda nepažįstamų operacijų banko sąskaitoje;
- gaunami pranešimai apie pirkimus, kurių pats vartotojas neatliko;
- pastebimi bandymai prisijungti prie paskyrų iš neįprastų vietų;
- neveikia įprasti prisijungimo duomenys;
- gaunami įtartinai laiškai ar žinutės, susijusios su mokėjimais.

„Net ir menkiausias įtarimas turėtų būti signalas veikti – geriau imtis prevencinių priemonių, nei laukti, kol situacija pablogės“, – pabrėžia IT žinovas.

KAIP SUMAŽINTI RIZIKĄ?

Norėdami apsaugoti savo mokėjimo duomenis, turime ne tik pasitikėti technologijomis, bet ir formuoti saugius įpročius. Ekspertas pateikia pagrindines rekomendacijas:

- naudokite dviejų veiksmų autentifikavimą;
- reguliariai tikrinkite banko operacijas;
- venkite saugoti mokėjimo duomenis nepatikimose svetainėse;
- naudokite tik patikimų paslaugų teikėjų platformas;
- nespauskite įtartinų nuorodų ir neatskleiskite duomenų el. paštu;
- esant galimybei, rinkitės virtualias ar vienkartinės korteles.

Anot D. Jatauto, saugesnė alternatyva atsiskaitymams gali būti skaitmeninės piniginės, kurios suteikia papildomus apsaugos sluoksnius ir leidžia neatskleisti tikrųjų kortelės duomenų. Vis dėlto mokėjimo duomenis verta saugoti tik aiškiai pagrįstais atvejais – pavyzdžiui, kai atliekami reguliarūs mokėjimai patikimose platformose, o ne vienkartiniais ar trumpalaikiams pirkimams. Kitaip tariant, kuo mažiau vietų, kur saugomi jūsų duomenys, tuo mažesnė rizika jūsų finansiniam saugumui.

KA DARYTI ĮTARUS NUTEKĖJIMĄ?

Kilus įtarimui, kad mokėjimo duomenys galėjo būti pažeisti, svarbiausia – nedelsti. Specialistas pataria:

- nedelsiant išjungti internetinių mokėjimų funkciją;
- susisiekti su banku ir, jei reikia, užblokuoti kortelę;
- patikrinti naujausias operacijas;
- pranešti bankui apie įtartinus mokėjimus.

Kiekviena situacija vertinama individualiai, tačiau kuo greičiau reaguojama, tuo didesnė tikimybė sumažinti žalą ar net visiškai atgauti patirtus nuostolius. ×

Augant skaitmeninių mokėjimų patogumui, keičiasi ir sukčių veikimo būdai.

7

„COMMANDO SCHOOL“:

DEVYNI SAVAITGALIAI RENGIANČIUS ŠAULIUS VEIKTI PAGAL JAV KARIUOMENĖS STANDARTUS

Tekstas ir nuotraukos:
ERVINAS SPŪDYS

Generolo Silvestro Žukausko poligone Pabradėje jau kelias savaites vyksta intensyvus mokymų ciklas „Commando School“, subūręs šimtus Lietuvos šaulių ir Jungtinių Amerikos Valstijų karių. Devynis savaitgalius trunkančioje programoje šauliai ir vadai rengiasi veikti pagal JAV kariuomenės standartus – nuo individualių įgūdžių iki kuopos lygmens operacijų vykdymo.

8

Vilniaus Vaclovo Voverio-Žaibo 1029-osios kovinių šaulių kuopos kartu su Lietuvoje dislokuotais JAV sausumos pajėgų 1-osios kavalerijos divizijos kariais inicijuotas projektas tapo išskirtiniu bendro rengimo ciklu. Jo metu šauliai mokosi veikti pagal amerikiečių karių taikomus standartus – nuo mažų padalinių taktikos iki planavimo ir vadovavimo principų.

Penktadienio vakarais prie įvažiavimo į Pabradės poligoną nusidriekiančios automobilių eilės jau tapo įprastu vaizdu. Čia renkasi iš įvairių Lietuvos vietų atvykę šauliai ir šaulės, savaitgalius skiriantys intensyviui rengimui. Juos į pratybas atveda bendras tikslas – stiprinti įgūdžius, užtikrinčiau veikti ir geriau pasiręgti šiuolaikinio mūšio lauko sąlygoms.

PLATUS SPEKTRAS

Devynis savaitgalius trunkanti programa apima platų rengimo spektrą – nuo taktinės medicinos, žvalgybos ir stebėjimo iki būrio bei kuopos lygmens reidų, pasalių ir kovos urbanizuotoje aplinkoje. Mokymuose dalyvauja apie 500 šaulių iš 10-osios, 2-osios, 3-osios, 6-osios ir

9-osios rinktinių. Pasibaigus ciklui dalyviai grįš į savo padalinius ne tik sustiprinę individualius įgūdžius, bet ir sukaupę patirties, kurią galės perduoti kitiems šauliams.

„Idėja organizuoti tokio intensyvumo bendrą mokymų ciklą gimė bendraujant su Pabradėje dislokuotais JAV sausumos pajėgų 1-osios kavalerijos divizijos kariais, su kuriais mus sieja stiprus tarpusavio pasitikėjimas ir partnerystė“, – sako Vilniaus Vaclovo Voverio-Žaibo 1029-osios kovinių šaulių kuopos vadas Sigitas Jonikas.

Pasak jo, šis rengimo ciklas ne tik stiprina individualius šaulių įgūdžius, bet ir padeda geriau suprasti, kaip veikti pagal NATO partnerių taikomus standartus bei principus.

Kuopos vadas pasakoja, kad amerikiečių dėmesį ir pasitikėjimą sustiprino vasario pabaigoje vykusios pratybos „Unified Partners 26.2“. Jų metu „Žaibų“ kuopa, kartu su 1012, 1016, 1021 ir 1038 kuopų šauliais bei JAV partneriais, vykdė jungtinius mokymus urbanizuotoje vietovėje.

1

Pasibaigus ciklui dalyviai grįš į savo padalinius ne tik sustiprinę individualius įgūdžius, bet ir sukaupę patirties, kurią galės perduoti kitiems šauliams.

1. Stiprinamas šaulių ir JAV karių tarpusavio pasitikėjimas.

2. Mokymų programa apima platų rengimo spektrą.

+

Pratybose dalyvavo JAV 1–12 kavalerijos vieneto kariai, 19-oji specialiųjų operacijų pajėgų grupė bei civilinių reikalų komanda 0722. Mokymai vyko remiant pėstininkų kovos mašinoms „Bradley“, bepiločių orlaivių, haubicų, minosvaizdžių ir kitų netiesioginės ugnies sistemų komandoms.

Iki šiol įvykę du „Commando School“ etapai jau tapo rimtu išbandymu jų dalyviams. Intensyvus tempas, ribotas poilsio laikas ir didelis informacinis bei fizinis krūvis pareikalavo ne tik ištvermės, bet ir gebėjimo priimti sprendimus esant nuovargiui. Būtent tokiose situacijose geriausiai atsiskleidžia pasirėngimas veikti greitai kintančioje šiuolaikinio mūšio lauko aplinkoje.

„COMMANDO SCHOOL“ SUMANYTOJAI

Vienas iš „Commando School“ sumanytojų, JAV kariuomenės kapitonas Zachas Lancototas iš 1-ojo bataliono 12-ojo kavalerijos pulko pabrėžia, kad pagrindinis mokymų tikslas – ugdyti lyderius, gebančius priimti sprendimus ir vadovauti mažiems padaliniais susiklosčius sudėtingoms sąlygoms.

2

„Norime, kad šio ciklo dalyviai ne tik sustiprintų individualius įgūdžius, bet ir įgytų realios planavimo bei operacijų vykdymo patirties. Tokie mokymai stiprina tarpusavio sąveiką ir padeda geriau pasiręgti bendram veikimui kartu su NATO partneriais“, – sako JAV karininkas.

Kapitono Z. Lancototo atsidavimas mokymams jau pelnė didelę šaulių pagarbą. Dalyviai pasakoja, kad jis visuomet yra ten, kur reikia patarimo, pagalbos ar padrąsinimo. „Jo rodoma lyderystė ir autentiškas bendravimas yra įkvėpimas daugeliui mūsų“, – sako šaulys Dariuszas iš Vilniaus. Jam antrina ir kiti mokymų dalyviai. Uteniškė Emilija pasakoja, kad amerikiečių karių atsidavimas jaučiamas nuo pat pirmųjų pratybų dienų. „Jų noras dalytis žiniomis ir padėti mums tobulėti lydi nuo pat pirmojo savaitgalio. Tai motyvuoja nepasiduoti net sunkiausiomis akimirkomis“, – sako ji.

Nors „Commando School“ programa dar tik įpusėjo, jau dabar aišku, kad šis mokymų ciklas paliks ryškų pėdsaką jo dalyviams. Į savo padalinius šauliai grįš ne tik sustiprinę individualius įgūdžius,

bet ir sukaupę patirties veikti kartu, priimti sprendimus esant dideliui tempui bei geriau suprasti NATO partnerių taikomus veikimo principus.

Tokie mokymai stiprina ne tik individualų pasirėngimą, bet ir tarpusavio pasitikėjimą – vieną svarbiausių elementų veikiant kaip vienetai. x

Devynis savaitgalius trunkančioje programoje šauliai ir vadai rengiasi veikti pagal JAV kariuomenės standartus – nuo individualių įgūdžių iki kuopos lygmens operacijų vykdymo.

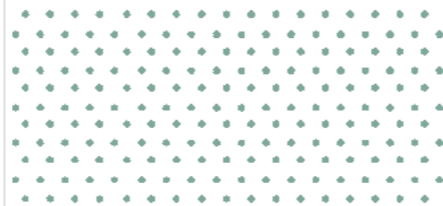

UTENOS KAMERINIO TEATRO REŽISIERIUS ŠARŪNAS KUNICKAS: „KIEKVIENAS SPEKTAKLIS YRA APIE GYVENIMĄ“

Tekstas: IEVA KRIVICKAITĖ
Nuotraukos: UTENOS KAMERINIO TEATRO ARCHYVAS

1933 m. Utenoje buvo pastatyti Antrosios šaulių rinktinės namai – vienas įspūdingiausių funkcinio tipo pastatų tarpukario Lietuvoje. Čia iškart pradėjo veikti šaulių teatro kuopa, kuri laikoma pirmuoju mėgėjišku teatru Utenoje. Jo veiklą šiandien tęsia Utenos Kamerinis teatras, o jo įspūdingi pasiekimai leidžia drąsiai teigti, kad tai vienas stipriausių mėgėjų teatrų Lietuvoje.

1. Teatro pasirodymai vyksta beveik kiekvieną savaitę.

2. Teatro trupė – įvairių profesijų ir patirčių žmonės.

TARPUKARIO DVASIA GYVA IR ŠIANDIEN

Utenos Kamerinio teatro režisierius Šarūnas Kunickas pasakoja, kad pirmojo šaulių teatro dvasia gyva ir šiandien, o labiausiai ji juntama tiek tuomet, tiek dabar teatro repertuare atliekamoje Petro Vaičiūno pjesėje „Patriotai“. Tokiais save laiko visi teatro aktoriai, kurių dauguma yra Lietuvos šaulių sąjungos nariai. „Aktorystė Utenos Kameriniame teatre yra šauliška veikla, – sako Š. Kunickas. – Su štabo aptarnavimo kuopos vadu kartais juokiamės, kad mūsų teatro aktoriai yra daugiausiai besitreneruojantis būrys: repetuojame beveik kasdien.“

Įdomu tai, kad teatras veikia kaip nepriklausoma organizacija. Iki tol dirbęs Utenos kultūros centre, nuo 2019 m. teatras repetuoja Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės būstinėje Utenoje, bet tiek meninius, tiek organizacinius sprendimus priima savarankiškai. „Mes patys už save atsakingi, teatrą kuriame savo rankomis, savo galvomis, jis yra mūsų kūdikis, – pasakoja režisierius. – Kartais net ir manęs nereikia, nes aktoriai į savo veiklą žiūri labai rimtai: patys repetuoja, patys dirba. Jų veiklą teatre vadinu darbu, nors iš tiesų jie ateina patenkinti savo kūrybinio poreikio, bet požiūris į tai, ką darome, yra labai atsakingas.“

KIEKVIENAS SPEKTAKLIS YRA APIE GYVENIMĄ

Per septynerius metus Utenos Kamerinis teatras žiūrovams pristatė net 25 spektaklius. Jų įvairovė didelė: nuo klasikos iki šiuolaikinės dramaturgijos. Režisierius pasakoja, kad būna ir taip, jog tinkamos pjesės, kurių tuo metu norėtusi statyti, neranda. Tuomet pats verčia ir rašo. „Kiekvienas spektaklis yra apie gyvenimą,“ – sako Š. Kunickas, pjeses, kurias nori statyti, atsirenkantis ne pagal temas, o pagal jų kokybę.

Populiariausias Utenos Kamerinio teatro spektaklis – „Amerika pirtyje“. Jį Lietuvos ir užsienio žiūrovams teatras yra suvaidinęs daugiau nei 70 kartų. Nenuostabu, kad spektaklis mylimas publikos, kuriai artimos šauliškos vertybės: tai pirmasis Lietuvoje viešai lietuvių kalba suvaidintas spektaklis, 1899 m. pirmojo rodymo metu sukėlęs visuotinį susidomėjimą – komedijoje įžvelgus caro režimo pajuoką, žandarai beveik visus spektaklio dalyvius areštavo. Utenos Kamerinis teatras „Ameriką pirtyje“ kiekvieną gegužę tradiciškai rodo Utenoje ir, pasak režisieriaus, kai kurie žiūrovai grįžta kasmet.

TEATRAS – ANTRAS PO ŠEIMOS

Teatras daug gastroliuoja po tarptautinius ir nacionalinius festivalius, per metus pasirodo vidutiniškai 45 kartus. Pagrindinė trupė į sceną žengia beveik kiekvieną savaitę. „Viskas yra prioritetų klausimas: jei žmogui teatras yra antras po šeimos, viskas gerai, – šypsosi režisierius. – Ne visi norintieji „prilimpa“ prie trupės, bet taip ir turi būti. Mūsų teatre vaidina labai įvairių profesijų žmonės, turintys įvairios patirties.“ Režisierius pabrėžia, kad tokia darbe labai svarbi komanda. Savo dešiniąją ranką Š. Kunickas laiko Utenos Kamerinio teatro aktorę Justiną Mandrijauskaitę, kuri ne tik rūpinasi teatro vadyba, bet ir vadovauja vaikų teatro mokyklai. Šalia pagrindinės teatro trupės veikia ne tik vaikų teatro mokykla, bet ir suaugusiųjų teatro studija, kur visi norintieji gali susipažinti su aktorystės pagrindais ir išbandyti intensyvių teatro ritmą, o galbūt ir pakliūti į pagrindinę teatro trupę.

ĮVERTINIMAI SKATINA TOBULĖTI

Pernai pagal Almos Eigerdienės pjesę „Aukštaitijos savanoris“ Utenos Kamerinis teatras sukūrė spektaklį „Tamsos švyturys“, pasakojantį dramatišką 1900 m. Utenos apskrities Kuktiškių valsčiuje, Panevėžio kaime, gimusio Prano Daunio – rašytojo, pianisto, Lietuvos kariuomenės savanorio, Lietuvos aklyjų organizuotos veiklos pradininko, lietuviškosios Brailio abėcėlės sudarytojo – gyvenimo istoriją. Šis spektaklis buvo pripažintas geriausiu Lietuvoje ir Lietuvos mėgėjų teatro asociacijos atrinktas dalyvauti Šiaurės Europos šalių mėgėjų teatrų aljanso festivalyje, kur šią liepą Utenos Kamerinis teatras atstovaus Lietuvai, Utenai ir Lietuvos šaulių sąjungai.

Režisierius sako, kad įvertinimai itin skatina tobulėti, o įvertinimų teatrui pastaruoju metu netrūksta. Kovo mėnesį XXI Lietuvos mėgėjų teatrų šventėje „Tegyvuoja teatras“, rengiamoje Lietuvos nacionalinio kultūros centro ir Lietuvos mėgėjų teatro sąjungos, Utenos Kamerinis teatras buvo nominuotas net keturiose kategorijose ir laimėjo dvi. Š. Kunickui įteiktas apdovanojimas „Ryškiausias režisieriaus darbas“ už spektaklį „Tamsos švyturys“, aktoriui Algirdui Barčiui – apdovanojimas „Ryškiausias vyro vaidmuo“ už Prano Daunio vaidmenį tame pačiame spektaklyje.

NUOTYKIAI, APIE KURIUOS NEŽINO ŽIŪROVAI, IR KURIE PRAVERČIA ŠAULYSTĖJE

Režisierius pasakoja, kad nuotykių ir netikėtumų teatro gyvenime būna nuolat. Baisiausias iš jų – vadinamasis „baltas lapas“, kai aktorius scenoje pamiršta tekstą. „Per tiek laiko išmokome „ištraukti“ partnerį, padėti jam išsisukti iš tokios situacijos, – atskleidžia Š. Kunickas. – Būna, kad aktoriai pamiršta išeiti į sceną. Kartą, vaidinant Panevėžyje, aktorė turėjo į sceną išeiti konkrečiu gyvai atliekamo muzikinio kūrinio momentu. Scenoje buvę aktoriai groja vieną, antrą, trečią kartą... Viskas baigėsi geruoju, bet grojantiems per tą laiką kilo daugybė minčių, kas galėjo nutikti scenos partneriui.“

Tokie netikėtumai formuoja ne tik puikius aktorius, bet ir stiprius šaulius. Š. Kunicko manymu, vaidinimas teatre suteikia šaulystėje svarbių įgūdžių: drausmingumą, kuris režisieriui labai svarbus repetacijose, atsakomybę ne tik už save, bet ir už kitą, kurią aktoriai išsiugdo nenumatytoje situacijoje. „Su scenos partneriu eiti į mišką tikrai nebaisu“, – apibendrina Š. Kunickas. x

KAIP IŠGYVENTI AVIAKATASTROFĄ? I DALIS

10

Tekstas:
GABRIELIUS E. KLIMENKA,
EDUARDAS KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA

1. Žinojimas saugo ir padidina galimybes išgyventi.

Atsakymas į klausimą, kaip išgyventi aviakatastrofą, greičiausiai būtų toks: niekaip arba pasikliauk sėkme. Nepaisant to, gali padaryti tam tikrus dalykus, kad, ištikus lėktuvo katastrofai, turėtum daugiau galimybių išlikti gyvas.

Atsakymas į klausimą, kaip išgyventi aviakatastrofą, greičiausiai būtų toks: niekaip arba pasikliauk sėkme. Nepaisant to, gali padaryti tam tikrus dalykus, kad, ištikus lėktuvo katastrofai, turėtum daugiau galimybių išlikti gyvas. Kartais išlikimą įvykus lėktuvo katastrofai lemia žinios, retsykliais visiška sėkmė. Pirmuoju atveju tavo galimybės išgyventi yra kiek didesnės, antruoju įvyksta kone stebuklas, kaip, pavyzdžiui, liudija Jugoslavijos oro linijų stiuardės Vesnos Vulović atvejis: 1972 m. sausio 26 d. lėktuvui sprognus dėl jame padėto sprogmens, ji, kartu su nuolaužomis, krito iš maždaug 10 kilometrų aukščio ir liko gyva.

Ko gero, nesumeluosime pasakydami, kad įprastai prieš skrydį vykdomą saugos instruktažą laikai nuobodžia ir formalia procedūra, kurios nė nesiklausai, nesgi ir taip viską žinai mintinai – juk ne pirmas kartas. Tačiau kritinėje situacijoje tai gali išgelbėti tavo gyvybę. Aviakatastrosos įvyksta palyginti retai, tačiau jų padariniai beveik visada būna rimti. Net jei tai ne katastrofa, o tik elementarus lėktuvo gedimas, išskyla realus pavojus keleiviams, pavyzdžiui, kai 2018 m. balandžio 17 d., antradienį, „Southwest Airlines“ skrydyje Nr. 1380 po variklio gedimo ir salono dekompresijos žuvo viena keleivė, lėktuvas su 149 žmonėmis atliko avarinį nusileidimą Filadelfijoje. Nors šio įvykio metu visi, išskyrus vieną keleivę, liko gyvi, vėliau pasidalyti kitų keleivių vaizdo įrašai ir nuotraukos parodė, kad daugelis keleivių neteisingai naudojo deguonies kaukes. Kritiniu momentu tokios klaidos galėjo būti lemtingos.

Ši istorija aiškiai rodo, kad išgyvenimas aviakatastrosos ar avarinės situacijos metu priklauso ne tik nuo sėkmės, bet ir nuo turimo pasirėngimo bei žinių. Teisingai užsidėta deguonies kaukė, žinojimas, kur yra artimiausias avarinis išėjimas, ar supratimas, kaip elgtis nusileidus ant vandens, gali nulemti, ar tu liksi gyvas. Taigi, pakalbėkime apie tai plačiau.

Teisingai užsidėta deguonies kaukė, žinojimas, kur yra artimiausias avarinis išėjimas, ar supratimas, kaip elgtis nusileidus ant vandens, gali nulemti, ar tu liksi gyvas.

KIEK SVARBIOS SAUGUMO REKOMENDACIJOS SKRYDŽIO METU?

Jei gu į šį klausimą reikėtų atsakyti pora žodžių, patyręs pasirėngimo ekstremaliosioms situacijoms ekspertas atsakytų: labai svarbu. Aviakompanija negali visko padaryti už tave, tad didžiausia atsakomybė už savo gyvybę tenka pačiam keleiviui. Net jei saugumo salono instruktažas atrodo nuobodus, jame visada atsiras kas nors, ko anksčiau nepastebėjai arba tiesiog esi pamiršęs, o kritiniu momentu būtent tai, ką išgirsi, gali išlikti atmintyje ir tave išgelbėti. Jei ignoruojamas instruktažas ir skrydžio palydovų duodami nurodymai, jų darbas tampa gerokai sudėtingesnis – daugiausia dėl neadekvačios keleivio elgsenos.

Technologinė pažanga ir išaugęs skrydžių saugumas leidžia keleiviams pernelyg pasitikėti savimi. Jie ėmė manyti, kad rimtos nelaimės tiesiog negali nutikti, tad saugumo instruktažai neatrodo svarbūs. Tačiau šis instruktažas – ar tai būtų vaizdo įrašas, ar gyva demonstracija, kurią rodo skrydžio palydovai, – pateikia esminę informaciją apie elgseną nelaimės atveju. Nors avarinės situacijos mažai tikėtinos, bet jos gali nutikti bet kurią akimirką, tad net jei N kartų girdėjai instruktažą, nepamiršk, kad kiekviena aviakompanija taiko šiek tiek skirtingas saugos procedūras, nes skirtingų modelių lėktuvai turi nevienodą evakuacijos įrangą, išėjimų bei eilių išdėstymą, todėl labai svarbu kiekvieno skrydžio metu išklausyti instruktažą iš naujo, kad žinotum, kokios procedūros veikia būtent šiame lėktuve. Šios, atrodytų, paprastos detalės gali nulemti, ar kritinėje situacijoje sutrūksi, ar gebėsi veikti užtikrintai. Žinojimas saugo ir padidina tavo galimybes išgyventi.

SAUGOS DIRŽAI

Aviacijos specialistai rekomenduoja visą skrydžio laiką sėdėti prisisėgus saugos diržą, net jei tai ir nelabai patogiu.

Čia principas panašus kaip automobilyje: segamės saugos diržą tam, kad netikėtoms avarijos atveju padidintume savo galimybes išgyventi. Taip, lėktuvas greičiausiai neatsitrenks į pakelės medį, tačiau ir čia esama situacijų, kai nutinka netikėtas įvykis, kurio metu neseginti diržo gali patirti traumų, pavyzdžiui, netikėtai prasidėjusi turbulencija, oro duobė arba lėktuvo salono dehermetizacija gali kilti be jokio išankstinio perspėjimo. Pirmuoju ir antruoju atveju veikiausiai smarkiai trenksiesi į lubas, paskui į grindis, o tada atsibusi su gipsu arba smegenų sutrenkimu. Na, o paskutiniu gali išlikti iš lėktuvo salono ir jei nesė Vesna Vulović, tada po ne itin ilgo skrydžio atsidursi medinėje dėžėje. Jei užsidegė ženklas, įspėjantis, kad reikia užsisėgti saugos diržą, o tu to nepadarysi, būsi visiškai kvailys, nepaisantis numatyto pavojaus.

DEGUONIES KAUKĖS

Tam tikrose avarinėse situacijose, pavyzdžiui, staiga nukritus salono slėgiui, iš viršaus automatiškai iškrinta deguonies kaukės. Svarbu žinoti, kad dažniausiai jas reikia aktyvuoti patiems, lengvai patraukiant žemyn, bet apie aktyvavimo niuansus pasakojo lėktuvo palydovas – jei neklausė, pats kaltas... Kaukė būtina užsidėti taip, kad ji visiškai dengtų nosį ir burną. Jei gu to nepadarysi, greitai neteksi sąmonės arba pradėsi dusti dėl deguonies trūkumo. Be to, ekspertai pabrėžia dar vieną svarbią saugumo taisyklę: pirmiausia užsidėk kaukę sau, o tik tada padėk kitiems. Net jei šalia vaikas, kaukę pirmiausia užsidėk pats. Tai svarbu, nes dėl deguonies trūkumo gali labai greitai netekti sąmonės arba patirti dezorientaciją, tad padėti niekam nebegalėsi. Visuose ekstremalių situacijų mokymuose kartojama: *Safety first*, todėl visų pirma pasirūpink savimi, o jau tada gali bandyti padėti kitam. Nesilaikydamas saugumo greičiausiai tik padidinsi mirtingumo statistiką. Saugumas pirmiausia! x

„GERAS KAIMAS“ MIŠKE: PARTIZANŲ STOVYKLŲ TIKROVĖ

1

Tekstas: DR. AISTĖ PETRAUSKIENĖ

Tęskime pasakojimą apie partizaninio karo kraštovaizdį ir šiame numeryje skirkime dėmesio partizanų stovykloms.

1. Atviro tipo stovykloje Dulgininkų miške (Druskininkų sav., Lazdijų r.) partizanai susitelkė 1945 m. pavasarį. 2017 m. stovyklavietėje vis dar buvo matyti išlikusios partizanų išsirengtos hidroelektrinės likučiai. Nuotr. Gedimino Petrausko, 2017 m.

+

Šiose erdvėse kūrėsi ne tik ginkluotos struktūros, bet ir savitas partizanų gyvenimo pasaulis, kuriame, greta kovinių užduočių, tilpo kasdienė buitis, tarpusavio ryšiai, dvasinis gyvenimas.

Stovykla – partizanų atokvėpio, nakvynės arba įtvirtinta ilgalaikė buvimo vieta, dažniausiai miške, kurioje yra gyvenimui pritaikytų, gynybai skirtų apkasų, ugnies lizdų, nedidelių požeminių slėptuvių – maistui ir šaudmenims laikyti.

1944 m. vasarą Lietuvai vėl atsidūrus sovietinės okupacijos gnaužuose, miškai tapo pagrindine ginkluoto pasipriešinimo erdve. Čia ėmė telktis pirmieji partizanų daliniai, dažniausiai vadovaujami buvusių Lietuvos kariuomenės karininkų, puskarininkų ar karo patirties turinčių asmenų. Jų pastangomis ėmė kurtis pirmosios stovyklos. Dalis jų buvo laikinos, kitos gyvavo ilgiau, tačiau visos liudija ankstyvąjį, dar gana atvirą ir gausų dalyviais, partizaninio karo etapą. Šiose stovyklose formavosi kovos struktūros, kasdienė buitis ir tarpusavio ryšiai, o jų pėdsakai šiandien leidžia nuosekliau rekonstruoti pirmųjų pokario metų pasipriešinimo mastą ir pobūdį.

Žinoma, kad kai kurios stovyklos veikė iki 1945 m. pabaigos, išimtiniais atvejais – ilgiau. Palyginimui: dvi greta viena kitos veikusios Vinco Lazdausko ir Povilo Morūno partizanų stovyklos Palapišių miške

2

(Raseinių r.) buvo užpultos ir apleistos tik 1946 m. liepos 6-ąją. Trumpalaikes stovyklas partizanai kūrė ir vėlesniais metais, tačiau apie jas trūksta tikslių žinių.

Stovyklų būta dviejų tipų – įtvirtintų ir atvirų. Daugiau duomenų sukaupta apie įtvirtintas stovyklas. Dauguma įtvirtintų partizanų stovyklų buvo įrengtos miškuose, kai kuriais atvejais – tarp pelkių (pavyzdžiui, Žuvinto Paliose prie Riečių k., Marijampolės r.). Joms parinkta vieta kalvų viršūnėse arba miško laukmėse. Įsimintinas daugelio įtvirtintų stovyklų mastas: žeminių ir (arba) bunkerinių kompleksai, šuliniai, išvietės, sargybos postai, ginklų, maisto sandėliai, apkasai su kulkosvaidininkų lizdais. Karinė ambicija verčia šias vietas laikyti įtvirtinimais ir skirti nuo vėliau įsivyravusių, rūpestingai paslėptų bunkerinių.

ĮTVIRTINTOS STOVYKLOS

Įtvirtintos stovyklos buvo skirtos dešimtims ir net šimtams kovotojų, jų žirgams laikyti. Jau minėtą Palapišių miške (Raseinių r.) buvusią Žemutinę – septynių V. Lazdausko partizanų būrio žeminių – stovyklą saugojo žiedinis apkasas; »

+

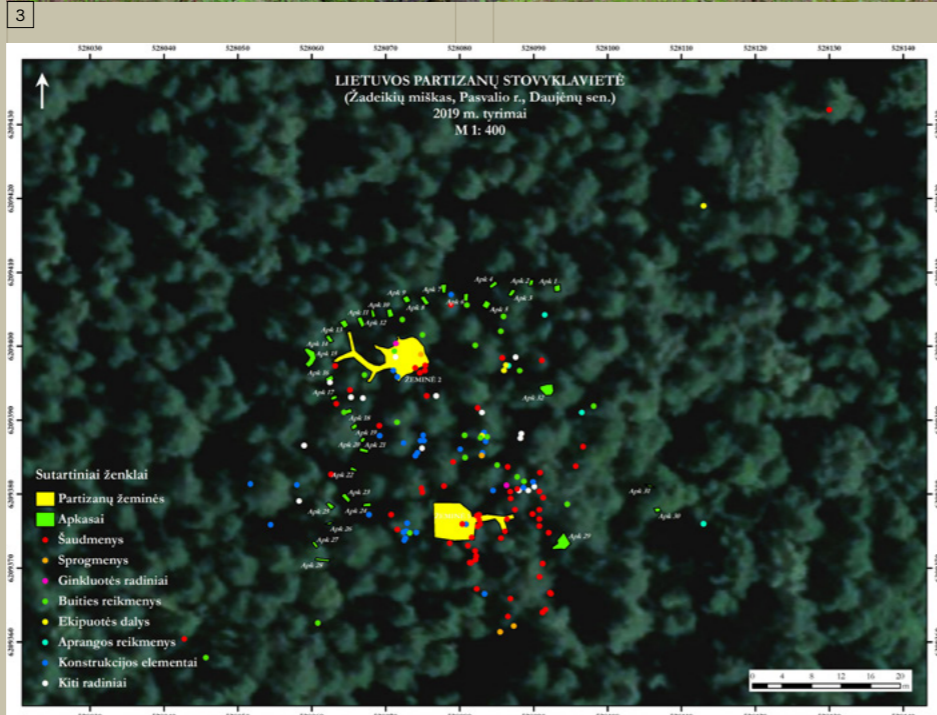
Stovyklų būta dviejų tipų – įtvirtintų ir atvirų. Daugiau duomenų sukaupta apie įtvirtintas stovyklas.

2. Pušyje įstrigusi 7,62x54R mm kalibro šovinio kulka, surasta archeologinių žvalgymų metu. Nuotr. Gedimino Petrausko, 2020 m.

Karinė ambicija verčia šias vietas laikyti įtvirtinimais ir skirti nuo vėliau įsivyravusių, rūpestingai paslėptų bunkerių.

3. 1944 m. rugpjūčio 15–25 d. Plokštinės miške (Plungės r.) vyko „Vanagų“ kariniai mokymai. Nuotraukoje – šaudymo pratybų vieta. Nuotr. Gedimino Petrausko, 2020 m.

4. Po archeologinių žvalgymų sudaryta partizanų stovyklavietės Žadeikių miške schema. Sud. Gediminas Petrauskas, 2019 m.

aštuonjū žeminė buvo įrengta už jo ribos, atokiau – nuo stovyklos vienodais atstumais atitraukti du sargybos postai. Už kelių šimtų metrų esančioje Aukštutinėje – P. Morkūno partizanų būrio – stovykloje 2010 m. pavasarį dar buvo žymios aštuonių bunkerių ar žeminių vietos, viduryje – prisiminimuose štabu vadinamo bunkerio žymės. Be to, stovyklą juosė žiedinis apkasas. Stovykloje gyvenusi partizanė Juzefa Ličkutė mena: „Bunkeris [turima omenyje stovyklos viduryje buvusi žeminė], kuriame gyvenome, buvo gana erdvus, medinėmis grindimis. Jame – miegamieji gultai, stalas, geležinė plytelė valgiui gaminti. Bunkerio gale – užmaskuotas langelis. Netoli bunkerio vyrai buvo net įsirengę „turniketą“, ant jo mankštindavosi. Gegužės vakarais, kai Šiluvos bažnyčioje vykdavo „mojavos“ (gegužinės pamaldos), mes giedodavome Visų Šventųjų litaniją, kitas giesmes. Pagrindinės mano pareigos būryje – gaminti vyrams valgį. Miške rinkdavau „zūkio kopūstus“, iš jų virdavau sriubą. Šalia bunkerio sirpo žemuogės, kartu knibždėjo ir daugybė gyvačių, kurių aš labai bijojau.“ 1946 m. liepos 6 d. šiose Palapišių miško stovyklose buvo apie 30–40 partizanų, kurie susirėmė su 62 MVD darbuotojais ir 15 sriubų.

Jonui Žemaičiui sėkmingai vadovaujant žuvo tik vienas partizanas, kiti laimingai pasitraukė ir nuo tada gyveno pasiskirstę mažesnėmis grupėmis. Ltn. Vlodo Pabarčiaus vadovaujamų partizanų Paliepių miško stovykloje [Raseinių–Kėdainių r.] kartu su kitais bunkeriais ir apkasais išliko 11,5x30,6 m dydžio žeminė vieta, kurią Ariogalos kraštotyrininkas Vytautas Smitrius vadino Arklių bunkeriu. Juozas Paliūnas-Rytas apie šią stovyklą rašė: „Nuvykus iki sargybos posto, sargybinis davė ženklą, kad atvyktų kas pasitikti. Tuoj pat atvyksta [Vladas Kuročka-] Dūdelė ir [Bronius Domašauskas-] Dulus, kurie mane nusiveda į bunkerius. Pirmu žvilgsniu pamatau apie 60 partizanų ir modernius požemio įrengimus, kuriuose griežia radio, kepami blynai...“

Kiekvienas Stasio Eitminavičiaus-Rupūžėno partizanų būrio skyrius Pašilių miške [Panevėžio r.] turėjo gana erdvę žeminę; nuošaliau, stovyklos viduryje, būta virtuvės su sandėliu, o už apkasu su aštuoniomis dengtomis kulkosvaidininkų pozicijomis – ginklų sandėlio. Stovykloje gyvenęs partizanas Bronius Juospaitis-Direktorius, paklaustas apie

gyvenimą stovykloje, pasakojo: „rytą kaip paprastai malda. Jei dalis buvo žygy, jų nežadina. Kadangi iš vakaro žino, kuris skyrius eis sargybą, vadinasi, kiti skyriai laisvi, gali ilgiau pamiegot, jiems jokie rūpesčiai. Virėjas būna jau išviręs pusryčius. Sakau, kurie parėję naktį, prieš rytą, tai tokių nežadina, a kurie, pailsėję, tai malda rytinė ir tada gali valgyt, gali nevalgyt, kaip tu nori, bet pusryčiai yra išvirti. Turėdavom visą laiką nuolatinį virėją, jis turėjo savo penkis padėjėjus. Rytą jau nestiprus toks maistas, aviečių prisilaužiam i arbatos verdam iš aviečių. Nu ir lašinėliai tenais, duonutė, tas valgis... jau pietų išverda jau sriubos... ką turi, ką pernešė vat kiti. Tarp pietų ir pusryčių laisvas esi, tik negali stovyklos apleisti. Po pietų mažiau pavojaus. Žvalgai praneša, kad nėra pavojaus. Riešutų yra, gali eit pasiriešutaut... tik ginkla nepalik...“

Antazavės Šile [Zarasų r.], kalvelėje prie Vinčežerio, 1944 m. lapkritį savo stovyklą įtvirtino Mykolo Kazano vadovaujami partizanai. Apkasų ir taškinių kulkosvaidžių lizdų juosiamą stovyklą augo palaipsniui: joje būta keturių skirtingo plano žeminių, kurių dydis svyravo nuo 20 iki 50 m². Partizanas Juozas Puslys prisimena: „Lapkričio pabaigoje susibūrėme į didesnį būrį

Šiose stovyklose formavosi kovos struktūros, kasdienė buitis ir tarpusavio ryšiai, o jų pėdsakai šiandien leidžia nuosekliau rekonstruoti pirmųjų pokario metų pasipriešinimo mastą ir pobūdį.

<...>. Pasidarėme bunkerį [kalbama apie žeminę]. Būrį, kurį pavadino Aukštaičių kuopa, sudarė 40 vyrų. Iš žmonių gavome žinią, kad aleksandriečių būrys nori susijungti su mūsų. Pastatėme antrą bunkerį, kurį sujungėme su pirmuoju. Dabar buvome apie 70 vyrų. Vėl sužinojome, kad nori prisijungti kriauniečių ir obeliečių grupės. Taigi reikėjo statyti trečią bunkerį, nes susidarė apie 100 vyrų.“

ATVIROS STOVYKLOS

Gerokai sunkiau apčiuopiamos atviros partizanų stovyklos. Jos pirmaisiais partizaninio karo metais buvo ypač paplitusios Pietų Lietuvoje, Juozo Vitkaus-Kazimieraičio aplinkoje. 1945 m. gegužę – 1946 m. sausį jis vedė Dzūkų štabo veiklos dienoraštį, kuriame minima ne viena per tokį trumpą laiką jo lankyta stovykla. Tokiose stovyklose vyko partizanų susitikimai, sąskrydžiai. Ir vasarą, ir žiemą iš medžio šakų ten buvo statomos palapinės, sprendžiant iš kai kurių nuotraukų – kabinami tentai. Palyginimui: ryšininkas Vytautas Valotka mena Vlodo Kuročkos, vėliau – Alberto Stoškaus partizanų stovykloje netoli Valatkaičių k. [Radviliškio r.] buvusį rąstų klojinį, ant kurio partizanai statė palapines.

Partizanas Jonas Jozėnas stovyklą Lėno miške [Ukmergės r.] vadina „geru kaimu“. „Palapinė prie palapinės ir jų gana daug.“ Šiandien tokias stovyklas padeda apčiuopti nebent archeologiniai žvalgymai, ypač jeigu jose vyko kautynės.

PABAIGAI

Baigiant galima teigti, kad partizanų stovyklos buvo ne vien laikinos slėptuvės ar tam tikri kariniai įtvirtinimai. Jos atspindi pereinamąjį laikotarpį – nuo dar gana atviros, telkto pasipriešinimo prieš vėlesnės, labiau išskaidytos ir konspiracinės kovos formas. Šiose erdvėse kūrėsi ne tik ginkluotos struktūros, bet ir savitas partizanų gyvenimo pasaulis, kuriame, greta kovinių užduočių, tilpo kasdienė buitis, tarpusavio ryšiai, dvasinis gyvenimas. Nors dauguma stovyklų neišliko ar šiandien sunkiai atpažįstamos, jų pėdsakai – tiek kraštovaizdyje, tiek atsiminimuose – leidžia geriau suvokti ankstyvojo partizaninio karo mastą, organizuotumą ir žmones, kurie, nepaisydami aplinkybių, rinkosi kovą už laisvę.

Įtvirtintos stovyklos buvo skirtos dešimtims ir net šimtams kovotojų.

5. Pašepečio būrio (Kupiškio kraštas) partizanai laikinoje stovykloje. Iš Romo Kauniečio asmeninio archyvo.

STOP GAISRAMS: ŠAULIAI TARPUKARIO LIETUVOS UGNIAGESYBOJE

Kalbino: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Gegužės 4-ąją kasmet minima Tarptautinė visų ugniagesių globėjo Šventojo Florijono diena. Ta proga šiame „Trimito“ numeryje su LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentu Stasiu Ignatavičiumi nutarėme pasikalbėti apie šaulių indėlį į kovą su gaisrais tarpukario Lietuvoje ir apžvelgti, kaip savanoriška organizacija tapo svarbia ugniagesybos dalimi.

Gerbiamas Stasy, apie tarpukario šaulių vaidmenį Nepriklausomybės kovose žino daugelis. Tačiau jūs atskleidžiate mažiau žinomą jų veiklos pusę. Kokia ji?

Iš tiesų daugelis žino apie šaulių vaidmenį Nepriklausomybės kovose ar išvaduojant Klaipėdos kraštą. Tačiau mažiau girdėta, kad pasibaigus kariniams veiksams šauliai aktyviai įsitraukė ir į kovą su gaisrais. Tai buvo labai svarbi visuomeninė misija tarpukario Lietuvoje.

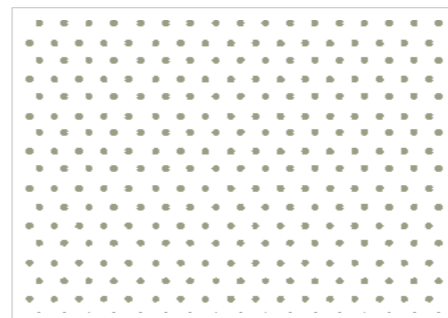
Šaulių ugniagesių veikla buvo grindžiama savanoryste; tai neatlygintina veikla, o patys šauliai techniką ir priemones iš dalies dengė savo lėšomis.

Ugniagesyba buvo suvokiama kaip bendros pilietinės pareigos dalis. Kaip sakė V. Putvinskis, karo atveju šauliai gintų valstybę ginklu, o taikos metu padėtų visuomenei ir rūpintųsi jos saugumu. Taip jie ir darė.

12

1

3. Stasys Dumčius – Kauno savivaldybės brandmajoras, LŠS 1-osios rinktinės „Pilies“ kuopos vadas, vadovavęs Kauno ugniagesių komandos šauliams. Už indėlį ugniagesybos srityje ir sėkmingą gaisrų gesinimą bei aktyvią veiklą Šaulių sąjungoje buvo apdovanotas šaulių Žvaigždės medaliu, pasižymėjimo ženklais ir medaliais.

2

Kada kilo idėja šauliams imtis ugniagesių veiklos?

Pirmieji tokie sumanymai atsirado dar 1920 m., kai Šaulių sąjungos vadovybė nurodė būriuose steigti gaisrininkų komandas.

Vis dėlto realiai šis darbas pradėtas tik 1928-aisiais Ukmergėje, kpt. Juozo Navikevičiaus iniciatyva. Tais pačiais metais tokios komandos atsirado ir Mažeikiuose bei Viekšniuose. Ugniagesių funkcija buvo ypač svarbi regionuose, kur trūko profesionalių tarnybų.

Ar šauliai buvo pasirengę tokiai veiklai?

Iš pradžių žinių tikrai trūko. Todėl 1930 m. buvo organizuoti ugniagesybos kursai prie Vytauto Didžiojo karininkų kursų. Juos baigė rinktinių vadai, kurie vėliau galėjo vadovauti ugniagesių darbui savo regionuose. Tai buvo labai svarbus žingsnis profesionalumo link.

Kaip sparčiai plėtėsi šaulių ugniagesių tinklas?

Labai sparčiai. Po kursų ir iniciatyvų visoje Lietuvoje ėmė kurtis naujos komandos. 1931 m. jau buvo registruotos 128 ugniagesių komandos su daugiau nei 2400 ugniagesių, iš kurių dauguma buvo šauliai. Materialinė šaulių bazė taip pat buvo stipri.

Visa priešgaisrinė įranga buvo vertinga, jos vertė siekė kelis šimtus tūkstančių litų.

Koks buvo šių komandų vaidmuo visuomenėje?

Jų funkcijos buvo platesnės nei vien gaisrų gesinimas. Šauliai padėdavo per stichines nelaimes, avarijas, o karo atveju buvo pasirengę atlikti ir civilinės apsaugos funkcijas. Be to, jie vykdė švietėjišką veiklą – organizavo seminarus ir paskaitas apie saugų elgesį su ugnimi.

Ar šauliai sudarė reikšmingą Lietuvos ugniagesių dalį?

Taip, net labai reikšmingą. 1933 m. šauliai sudarė net 47 procentus visų Lietuvos ugniagesių, o 1937-aisiais – netgi 70 procentų. Būtent šauliai sudarė visos priešgaisrinės apsaugos pagrindą. Tai rodo, kokia svarbi buvo šaulių veikla visuomenės saugumui užtikrinti.

Įdomu ir tai, kad šioje veikloje dalyvavo ne tik vyrai.

Taip, šaulių ugniagesių komandose buvo ir moterų – apie šimtą. Jos kartu su vyrais dalyvavo gesinant gaisrus. Komandos nebuvo uždaros, į jas būdavo priimami ne tik šauliai, todėl jos veikė kaip bendruomeninės struktūros. Nors ugniagesyba tradiciškai laikyta vyriška sritimi, realybėje moterų buvo ne taip mažai.

3

1. Išbandomos ugniagesių kopėčios.

2. 1937 m. Ukmergės šaulių-ugniagesių komanda.

Ypač miesteliuose ir kaimuose jos sudarė žymių komandų dalį. Net tuometiniuose teisės aktuose buvo įtvirtinta, kad nariai gali būti skirstomi „į rikiuotės narius ir moteris“.

Kodėl laikui bėgant gaisrų, į kuriuos vykdavo šauliai, skaičius mažėjo?

Tai nėra blogas ženklas – priešingai. Mažėjimas rodo, kad prevencinė veikla davė rezultatų. Šauliai aktyviai mokė žmones, kaip išvengti gaisrų ar kaip juos greitai užgesinti. Tarkime, 1938 m. šauliai ugniagesiai turėjo 9 ugniagesių automobilius ir 20 motorinių siurblių. 1932 m. į gaisrus vyko 141 kartą, o 1937 m. – 96 kartus.

O ką galima pasakyti apie šias tradicijas šiandien? Ar jos nors kiek gyvos?

Galima sakyti, kad taip. Pavyzdžiui, Mažeikiuose yra bene prieš keturiolika metų įkurta šaulių ugniagesių-gelbėtojų komanda, turinti ir priešgaisrinės apsaugos automobilį. Nors dabar jos veikla kiek prigesusi, bet, pasak Generolo Povilo Plechavičiaus kuopos vado Prano Trakinio, jis norįs tą veiklą Mažeikiuose atgaivinti. Ugniagesiai veikia ir Jurbarko rajone Viešvilės miestelyje. O ir įstatymuose numatyta, kad šauliai teikia pagalbą policijai ir Civilinės apsaugos tarnybai avarinių ir stichinių nelaimių atvejais, kai gresia pavojus žmonių gyvybei ir turtui. x

PISTOLETAS „FN BROWNING 1906“: DAILUS, MAŽAS, BET NEPATOGUS

Tekstas ir nuotraukos: VALDAS KILPYS

2

AMERIKEČIO SUKURTAS „BRAUNYKAS“ IŠ BELGIJOS

Turbūt esate girdėję, kaip brandesnio amžiaus žmonės visus pistoletus vadina bendrinio „braunuko“ vardu. Šį kartą susiduriame su dar vienu tokiu, tačiau šis atvejis išskirtinis, kadangi ginklų konstruktorius pavadė (Johnas Mosesas Browningas, 1855–1926) sutampa ir su autoryste. „FN Browning 1906“ yra žymiojo amerikiečio kūrinys. Šis asmuo – legenda, jo pavardė tapo bendrinio ginklo pavadinimu. Jis yra daugelio „Colt“ ir „FN“ pistoletų modelių autorius, „Winchester“ bei „Remington“ sistemų šautuvų kūrėjas ir, suprantama, kultinio „M2 Browning“ 12,7 mm kalibro sunkiojo kulkosvaidžio sumanytojas.

„FN Browning 1906“, dar vadinamas „kišeniui braunyku“, užpatentuotas 1905 m., o pradėtas gaminti 1906-aisiais. Jo pagrindu vėliau sukurtas „Colt Model 1908 Vest Pocket“, kuris išoriškai labai panašus į aptariamą „braunyką“.

Pistoletų gamyba tęsėsi iki pat šešiasdešimtųjų praėjusio amžiaus metų, tad šis ginklas nėra retas. Ispanijos ir kitų šalių ginklų gamintojai Europoje prigaminę daugybę nelicencijuotų šio pistolečiuko kopijų. Neatsitiktinai kitas legendinis ginklų kūrėjas – Johnas Walteris – apibūdino amerikiečio sukurtą pistoletą kaip „pirmąjį tikrai sėkmingą, kišeninį pistoletą“.

Kita vertus, kad ir kiek jų buvo prigaminta, VDKM saugomas pistoletas tikrai yra išskirtinis – papuoštas ir dailiai supakuotas. Antro tokio niekur nerasi. Šis ginklas tinkamas tiems, kuriems reikia nedidelio pistoleto. Tie, kurie įpirkdavo – pirkliai, politikai ir net laisvo elgesio merginos, – buvo ginkluoti „braunyku“. Jis būdavo komplektuojamas su odiniu dėkle, kurį neretai keisdavo į gerokai prašmatnesnes dėžutes. Būtent tokį eksponatą ir radome VDKM saugyklose.

3

GRAŽUOLIS

Akį traukia pistoleto dekoras ir natūralia oda aptraukta dėžutė. Regis, šis ginklas priklausė turtingam žmogui ir buvo puoštas būtent jam, nes kriaunose meniškai įrėžta monograma „J J“. Lieka tik spėlioti, kas buvo ir ką veikė tas „Jonas Jonaitis“.

Juodinto plieno ginklo dalys dekoruotos geltono metalo [aukso?] augalinių motyvų inkrustacijomis. Kriaunos pagamintos iš perlamuto [įprastiniai buvo gaminami su bakelito rankenomis]. Kas nežino, perlamutras yra vidinis, vaivorykštės spalvomis spindintis moliuskų kriauklių sluoksnis. Jis buvo labai populiarus puošyboje XX a. pradžioje. Iš jo gaminamos šukos, puošiami prašmatnūs buities daiktai. Perlamutrą sau leisti galėjo tik labai turtingi žmonės.

Šis mažius rankoje „guli“ gerokai patogiau, nei ankstesniame žurnale aptartas „Liliput“. Jis „nepakimba“ ant rodomojo piršto, nes yra didesnis, tad šauti būtų gana patogiu. Kaip bet kuris kišeniui pistoletas „FN Browning 1906“ skirtas artimų reikalų tvarkymui. Taikytis su juo – bergždžias dalykas, nes taikiklių praktiškai nėra, tik vos žiūrimos įpjovos.

MECHANIKA IR KITI DALYKAI

Modelis „1906“ iš esmės yra sumažintas „FN 1903“ modelis, kurio grąžinamoji spyruoklė yra po vamzdžiu, tačiau šovos mechanizmas buvo pakeistas spyruokline smogtuvu, įmontuotu spynos bloke. Beje, „FN 1903“ buvo bedieviškai nukopijuotas ruso Tokarevo, kuriant „sovietinį braunyką“ „TT“. Bet tai jau kita istorija...

Pradžioje pistoletas neturėjo saugiklio. Vėliau jo konstrukcija tobulėjo ir atsirado vadinamasis „triple safety model“ (liet. trigubo saugumo modelis). Pirmasis dvelkia klasika – tai svirtelė kairėje ginklo pusėje. Antrasis yra rankenos galinėje dalyje (kaip pas „Colt“) ir užtikrina saugų

4

šaudymą tik tuomet, kai rankena suimta ir sauga nuspausta, o trečiasis saugos mechanizmas neleidžia iššauti, kol dėtuve neįdėta į ginklą. Be dėtuves pistoleto net neįmanoma užtaisyti.

Išardymas taip pat kiek įdomesnis nei įprasta: reikia atitraukti spyną vos vos atgal, užfiksuoti keitkliu ir tuomet, priešingai nei „Walther PPK“ ir panašių ginklų, vos išlindusį vamzdį reikia kiek pasukti, kad nusimautų spyna. Vamzdukas tikrai trumpas (gražtas vos apie 4 cm ilgio).

Dar viena detalė – šaudyti kaire ranka praktiškai neįmanoma, netgi pavojinga, nes toje pusėje esančios išpjovos saugai ir išardymui grįžtant, spyna be vargo gali pričiuopti, sugnybti rankos odą tarp rodomojo bei nykščio ir sužaloti.

Pistoletas buvo gaminamas juodintu arba nikeliuotu paviršiumi. Nedeoruoti, paprasti pistoletai JAV rinkoje pardavinėjami už 200–300 dolerių – priklausomai nuo kokybės. Labiau vertinami nikeliuotieji modeliai. ×

TECHNINIAI DUOMENYS:

Ilgis (bendras): 115 mm

Ilgis (vamzdžio): 45 mm

Aukštis: 76 mm

Masė: 0,38 kg

Kalibras: 6.35mm [25 ACP]

Veikimas: Single-action

Dėtuve: 6 šoviniai

1. Pistoletui pagaminta daili tikros odos dėžutė.

2. Ant perlamuto rankenų išgraviruota savininko monograma.

3. Panašiai kaip „Colt“, šis mažius turi rankenoje įtaisytą saugos mechanizmą, kuris prieš iššauant turi būti nuspaustas delnu.

4. Visas ginklas puoštas augaliniais ornamentais.

Praeitame žurnalo numeryje aptarę pistoletą „Liliput“, šiame į rankas čiumpame kiek didesnį ginklą. Tai belgiškasis „braunykas“, kuris XX a. pradžioje buvo tapęs itin populiariu savigynos įnagiu. Vytauto Didžiojo karo muziejuje (VDKM) saugomas pistoletas – išskirtinis – su dėžute ir meniškais rankenomis, pažymėtomis asmenine monograma.

Leidžiamas nuo 1920 m.

13

„JUSTINAS ATEITY“

Kūrė: JURGIS JONAITIS IR
ASTA JOLANTA MIŠKINYTĖ

Birželio 27 d.

Kviečiame kartu leisti į šventinį žygį ir paminėti Lietuvos šaulių sąjungos gimtadienį.

Tai daugiau nei žygis – tai bendras kelias ir bendras vakaras, kuriame susitinka istorija, žmonės ir vertybės.

ŽYGIS:

visas maršrutas – 21 km; arba galime rinktis iš dvejų etapų:

1. ~16 km;
2. ~5 km.

Galima rinktis ir visą bendrą maršrutą – 21 km.

PRADŽIA, I ETAPAS:

Kulautuva
II ETAPAS: Vilkija

FINIŠAS: Ringovės piliakalnis, Šaulių vadų ažuolynas

NUO 19.00 VAL. – ŠVENTĖ PO ATVIRU DANGUMI:

- muzika ir šokiai;
- šauliškos vaišės;
- simbolinės dovanos žygio dalyviams;
- koncertas – šventės staigmena.

Žygio metu lauks bendruomenių stotelės, vietos vaišės, pažintis su krašto istorija ir įspūdingi Nemuno pakrančių vaizdai.

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2026

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt

